

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

เท่าที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดจะเห็นได้ว่า กฎหมาย products liability ในประเทศต่าง ๆ มีระบับการคุ้มครอง เยียวยาผู้บริโภคมากน้อยต่างกัน กฎหมายของประเทศที่ล้วนแต่มีอุปสรรคทำให้การคุ้มครอง เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคไม่สามารถเป็นไปได้อย่างเต็มที่ แม้ว่าในขอบเขตของกฎหมายนี้ทุกประเทศจะมีหลักกฎหมายความรับผิดชอบทั้งในทางสัญญาและทางละเมิดเป็นหลักให้ผู้บริโภคอาศัยเพื่อกำเนนคดีใหญ่ประกอบธุรกิจการค้า (เหล่าผู้ผลิตผู้จำหน่าย) รับผิดชอบใช้ เยียวยาในความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับเนื่องมาจากสินค้า แต่ที่ปรากฏว่าหลักกฎหมายดังกล่าวไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครอง เยียวยาแก่ผู้บริโภคได้เสียแล้ว ทั้งมีข้อบกพร่องอยู่มากมายหลายประการ ประเทศต่าง ๆ ก็ได้พยายามปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ ของกฎหมายที่เป็นอยู่ รวมทั้งมีการนำหลักการใหม่ ๆ มาใช้แก้ปัญหา เช่น การใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด , มาตรการ เรื่องกองทุนชดเชยความเสียหายที่เกิดจากสินค้าเป็นต้น สำหรับประเทศไทยของเรา ในช่วงเวลาปี- 2 ปีนี้ก็ได้ให้ความสนใจต่อปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมาก จนถึงขั้นตรากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลักขึ้นมา คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีผู้บริหารงานคุ้มครองผู้บริโภคในระดับคณะกรรมการ และมีสำนักงานเป็นหน่วยราชการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินงานต่าง ๆ ตามกฎหมายนี้ แต่อย่างไรก็ตามหลักกฎหมายของเราในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเรียกได้ว่าไม่มีการปรับปรุงพัฒนาเท่าที่ควรเลย ทั้งตัวกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าประเภทต่าง ๆ เช่น อาหาร ยา ก็มีบทกำหนดโทษในทางอาญาเป็นหลัก มิได้คำนึงถึงผลสุดท้ายของการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้า ไม่มีบทเยียวยาชดเชยในความเสียหาย

แต่ประการใด โดยผู้บริโภครวมไปอาศัยหลักความรับผิดชอบในทางสัญญา รวมทั้งตามหลักกฎหมาย
ข้อชาย และหลักทั่วไปว่าด้วยความรับผิดชอบในทางละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ซึ่งมิได้คำนึงถึงการให้ความคุ้มครองเยียวยาแก่ผู้บริโภคโดยเฉพาะ แต่เป็นบทกฎหมายที่ใช้
บังคับความสัมพันธ์ทั่วไประหว่างเอกชนกับเอกชน โดยสันนิษฐานว่าคู่กรณีทั้ง 2 ฝ่ายมีฐานะ
ทางเศรษฐกิจสังคมเท่าเทียมกัน แต่ในกรณีของผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภคความเป็นจริง
ย่อมมิใช่เช่นนั้นระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภคมีฐานะทางเศรษฐกิจและพลังการต่อรอง
ไม่เท่าเทียมกันดังนั้นเห็นได้ว่าหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น
ไม่เพียงพอที่จะให้การคุ้มครองเยียวยาแก่ผู้บริโภคได้ สมควรจะได้หามาตรการต่าง ๆ
เข้ามาเสริม รวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่แล้ว ควบคู่กันไป

ปัญหาต่าง ๆ ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในการผลิตและการจำหน่าย
สินค้ามีอยู่มากหลายประการ กล่าวได้คือ

1. ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายสัญญาและกฎหมายข้อชาย มีปัญหาว่า

1.1 ตามหลักความรับผิดชอบในทางสัญญา ทั้งรับผิดชอบตามสัญญาและตามคำรับ-
ประกันสินค้านั้นทุกประเทศผูกพันอยู่กับกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ตามสัญญา (privity of
contract) คือผู้ที่เรียกร้องให้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายสินค้ารับผิดชอบใดต้องเป็นบุคคลที่มีความ
สัมพันธ์ตามสัญญากับผู้ผลิตหรือจำหน่ายนั้น หรืออีกนัยหนึ่งเป็นผู้ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตหรือจำหน่าย
นั้นโดยตรง ผู้บริโภคอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ย่อมไม่ได้รับการเยียวยาตามหลักกฎหมายข้อ
ชายหลักกฎหมายสัญญาจึงเป็นการปฏิเสธความเป็นจริงที่รู้กันทั่วไปว่า อย่างน้อย ๆ บุคคล
ใดซื้อสินค้าสำหรับใช้ในบ้านในครัวเรือนย่อมเห็นได้ว่าสมาชิกในครอบครัวของเขา
ย่อมมีส่วนใช้หรือบริโภคหรือได้รับผลจากสินค้านั้นซึ่งก็อาจได้รับความเสียหายได้ หรือกรณี
ซื้อสินค้าไปใช้ในกิจการงานก็ย่อมเห็นได้ว่าลูกจ้างคนงานของเขา ก็อาจได้รับความเสียหาย
จากสินค้านั้นได้เช่นกัน แต่แล้วเขากลับไม่อาจได้รับการเยียวยาตามกฎหมายนี้
และผลจากกฎเกณฑ์ privity นี้ก็ยังทำให้ผู้ขายปลีกรับภาระหนักทั้ง ๆ ที่เขามีได้ทำ,
ผลิตสินค้าที่ชำรุดบกพร่องก่อความเสียหายนี้โดยแท้ที่จะได้แก่ผู้ผลิตเป็นหลัก และยิ่งกว่านั้น
ในบางกรณีผู้ขายอาจไม่สามารถที่จะเยียวยาหรือชดเชยแก่ผู้บริโภคได้คือทำผู้ผลิต

เช่น การ เบียดเบียนสินค้าที่ตีให้แทน หรือซอมแซมสินค้าให้ ซึ่งบางครั้งผู้ขายทำไม่ได้ ใต้แค่ จะจ่ายค่าเสียหายซึ่งโดยเจตนาบรรณแล้ว เห็นได้ว่าผู้บริโภคซื้อสินค้าเพราะต้องการใช้, บริโภค มิได้ต้องการค่าเสียหายแต่อย่างใด หากให้ผู้ผลิตรับผิดชอบเขาจะให้การเยียวยา แก่ไซตรงตามเจตนาบรรณของผู้บริโภคได้ดีกว่า และโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ขายเป็นเพียง ร้านขายของเล็ก ๆ ไม่มีทุนทรัพย์ที่จะชดเชยให้หรือไม่มีความสามารถที่จะเยียวยาแก่ไซ ความบกพร่องของสินค้าได้ ก็จะเป็นผลเสียแก่ผู้บริโภค และหากจะมองถึงความเป็นจริง ในปัจจุบัน การค้าการตลาดมีขนาดใหญ่ การโฆษณาสินค้าทำได้หลายโดยอาศัย เทคนิคสมัยใหม่ การเสนอขายสินค้าของผู้ผลิตสามารถไปถึงผู้บริโภคได้มาก ผู้ผลิตยอมมี บทบาทสำคัญในการจูงใจผู้บริโภคให้ซื้อสินค้าของตน และผู้บริโภคก็เชื่อถือไว้วางใจในชื่อ เสียงทางการค้าของผู้ผลิตอย่างมาก ให้การสนับสนุน, ใช้และบริโภคสินค้าของผู้ผลิต ดังนั้นยอมไม่ถูกต้องที่ผู้ผลิตจะรับผิดชอบสินค้าจากตนโดยตรง เท่านั้น จำกัการ เยียวซา ความคำรับประกันสินค้าเฉพาะต่อผู้ซื้อสินค้าจากตน ผู้บริโภคอื่น ๆ ไม่อาจได้รับการเยียวซาจากผู้ผลิตได้เพราะเขาซื้อสินค้าจากผู้ขายปลีก ไม่ใช่ผู้ผลิต

หลาย ๆ ประเทศได้ตระหนักถึงปัญหานี้ พยายามแก้ไขในรูปแบบที่ต่างกันไป ศาลมีบทบาทมากในเรื่องนี้ ศาลอังกฤษวางหลักให้ผู้ผลิตรับผิดชอบสำหรับการแถลงแสดงอย่าง ชัดแจ้งเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าต่อผู้บริโภค รวมทั้งโดยวิธีประกาศโฆษณาด้วย ทั้งนี้อาศัย หลัก collateral contract และรับผิดชอบในกรณีให้คำรับประกันโดยชัดแจ้ง (manufacturer's guarantee) ด้วย ทั้งนี้แม้ผู้บริโภคมิได้ซื้อสินค้าจากเขาโดยตรง แต่ซื้อจากผู้ขายปลีกก็ตาม เช่นเดียวกับกฎหมายเคนมาร์กอาศัยหลัก unilateral promise เป็นหลักให้ผู้ผลิตรับผิดชอบคำรับประกันชัดแจ้ง เกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้า โดยถือว่าเป็นข้อสัญญาฝ่ายเดียวผูกพันให้เขาต้องเยียวซาในความเสียหายของผู้บริโภคที่ เกิดจากสินค้าที่ไม่เป็นไปตามคำรับประกันนั้น ตามกฎหมายอเมริกันศาลก็ได้สร้างหลัก กฎหมายจากคำพิพากษา (case law) ขึ้นมากำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบคำรับประกันโดย ชัดแจ้งเกี่ยวกับคุณภาพสินค้า ไม่ว่าโดยการโฆษณา การแถลงแสดงบนทีวีหรือ วิทยุ หรือหนังสือประกอบสินค้า มีอยู่บางประเทศที่ตรา กฎหมายขายสินค้ากำหนดความรับผิดชอบใน —

ทางสัญญาของผู้ผลิตสินค้าคือ เนเชอรัลแลนค์ มีร่างกฎหมายลักษณะที่ใหม่ตามความใน มาตรา 1401 และกฎหมายของออสเตรเลีย ตาม The Trade Practice Act 1974-1978 และกฎหมายของมลรัฐ South Australia, Australia Capital Territory ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตรับผิดชอบต่อสินค้าจากผู้ขายปลีกหรือผู้ได้รับสิทธิจากผู้ซื้อ รับผิดชอบตามคำรับประกันทั้งโดยชัดแจ้งและโดยปริยายด้วย ซึ่งแม้ในสหรัฐอเมริกาที่มีได้ ขยายความรับผิดในทางสัญญาตามคำรับประกันโดยปริยายไปครอบคลุมถึงผู้ผลิตด้วย ยกเว้นก็แต่กฎหมายของบางมลรัฐ เช่น California's Consumer Warranty Act 1970 ของ California ส่วนการขยายความคุ้มครองในทางสัญญาไปถึงผู้บริโภคอื่น ๆ นอกเหนือจากผู้ซื้อนั้นตามกฎหมายเยอรมันศาลได้พิพากษารับรองให้สมาชิกใน ครอบครัวหรือลูกจ้างในกิจการของผู้ซื้อได้รับการเยียวยาตามกฎหมายสัญญาได้ และสหรัฐ ก็ได้ออกนิตยสารกฎ privity โดยกำหนดตามมาตรา 2-318 ตาม The Uniform Commercial Code ซึ่งกำหนดทางเลือกไว้ 3 ทางเพื่อแต่ละมลรัฐจะเลือกนำไปใช้ใน รัฐตน ทางเลือกที่ได้รับการยอมรับใช้บังคับในมลรัฐต่าง ๆ มากที่สุดนั้นได้ขยายความ รับผิดชอบตามคำรับประกันของผู้ขายไปคุ้มครองถึงบุคคลซึ่งอยู่ในครอบครัว ในครัวเรือน ของผู้ซื้อ หรือเป็นแขกของผู้ซื้อ ซึ่งเป็นที่คาดคิดได้ว่าบุคคลเช่นนั้นอาจใช้หรือบริโภคหรือ ได้รับผลจากสินค้า และเป็นผู้ซึ่งได้รับอันตรายต่อร่างกายเนื่องจากการผิดคำรับประกัน นั้น หลักเช่นนี้คุ้มครองเฉพาะกรณีความเสียหายต่อร่างกายไม่คลุมถึงความเสียหายต่อ ทรัพย์สิน และตามกฎหมายอเมริกาความคุ้มครองก็ยังไม่คลุมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่มีใช้สมาชิก ในครอบครัว เช่นลูกจ้างของผู้ซื้อยอมไม่อาจเรียกร้องให้ผู้ขายชดเชยค่าเสียหายอย่างไร ได้เลย

ที่เกี่ยวกับกฎหมายของไทยนั้น ความรับผิดตามกฎหมายซื้อขาย ตามหลักกฎหมายสัญญาที่ผูกมัดในกฎ privity เช่นเดียวกัน และไม่มีบทบัญญัติที่ยกเว้นผ่อนคลายจาก กฎนี้เลยด้วยแม้ในกรณีผู้ผลิตแสดงอย่างชัดแจ้งเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าก็ให้เขารับผิดไม่ได้ ไม่มีหลัก collateral contract เช่นกฎหมายอังกฤษหรือจะอาศัยหลัก unilateral promise เช่นเดียวกับกฎหมายเดนมาร์กก็เป็นไปไม่ได้ ตามหลักกฎหมาย ไทย นิติกรรมฝ่ายเดียวจะทำได้และมีผลผูกพันก็ต่อเมื่อเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้

เท่านั้น เช่น การทำพินัยกรรม การให้คำมั่นจะให้รางวัล แดกรณีผู้ผลิตให้คำรับประกันเกี่ยวกับสินค้าฝ่ายเดียวผู้บริโภคมีได้ทำสัญญาด้วย เช่นนี้ไม่มีกฎหมายกำหนดรับรองไว้ จึงไม่มีผล ทางแก้ไขที่จะทำได้คือ กำหนดรับรองไว้ในกฎหมายให้ผู้ผลิตรับผิดชอบตามคำรับประกันโดยชัดแจ้ง เช่นนี้ และสำหรับการขยายความคุ้มครองไปถึงผู้บริโภคอื่น ๆ ที่มีใช้ ผู้ซื้อก็ควรกำหนดไว้ โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกฎหมายอังกฤษที่ว่า " ในการขายเพื่อบริโภค ความรับผิดชอบตามคำรับประกันสินค้าโดยปริยายควรขยายไปสู่บุคคลใด ๆ ซึ่งคาดคิดได้โดยสมควรว่าจะใช้ บริโภค หรือได้รับผลจากสินค้า " ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวทางนี้ ขยายความคุ้มครองเฉพาะในกรณีเกี่ยวกับสินค้าเพื่อบริโภค และเฉพาะความรับผิดชอบตามคำรับประกันโดยผลของกฎหมายซื้อขาย ไม่รวมถึงกรณีมีสัญญา, คำรับประกันชัดแจ้งด้วย กรณีมีสัญญาออกัน, มีคำรับประกันชัดแจ้ง เห็นได้ว่า ประสงค์ให้ผูกพันกันระหว่างกรณีผู้ขาย - ผู้ซื้อ ส่วนกรณีความรับผิดชอบโดยผลของกฎหมายซึ่งตามกฎหมายไทยก็โต้แย้ง ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า (มาตรา 472 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) เป็นความรับผิดชอบที่กฎหมายกำหนด หากรัฐเห็นความจำเป็นจะต้องให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคอื่น ๆ ด้วยก็สมควรที่จะกำหนดรับรองไว้ได้ สำหรับบุคคลที่จะได้รับการ เยียวยานั้นไม่จำกัด เฉพาะผู้ซื้อและสมาชิกในครอบครัวของเขาเท่านั้น แต่ให้สามารถเยียวยาแก้ไขได้สำหรับทุกคนที่คาดเห็นได้โดยทั่วถึง แต่ก็ไม่กว้างจนปล่อยให้ทำได้ทุกกรณีไม่ว่าจะคาดเห็นได้หรือไม่ อันจะเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายสัญญามากเกินไป

1.2 ความรับผิดชอบในทางสัญญาของผู้ขายอย่างใด ๆ แม้ในกรณีที่ต้องรับผิดชอบโดยผลของกฎหมายได้แก่ความรับผิดชอบตามคำรับประกันสินค้าโดยปริยายหรือรับผิดชอบตามคำรับประกันเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้า เหล่านี้อาจถูกยกเว้นหรือจำกัดได้โดยความตกลงของคู่กรณีในสัญญา ตกลงกันไว้ล่วงหน้าได้ ที่เรียกว่า **exemption clause, exclusion clause, disclaimer clause** ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายซื้อขายบัญญัติขึ้นสำหรับใช้บังคับเป็นการทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในการติดต่อกับซื้อขาย ซึ่งรวมทั้งการติดต่อกับซื้อขายระหว่างพ่อค้าด้วยกันด้วย มิใช่บทกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าผู้ประกอบการ เป็นอาชีพกับผู้บริโภคโดยเฉพาะ จึงมีได้คำนึง

ถึงผลการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่ง เป็นฝ่ายที่มีฐานะค่อนข้างต่ำทั้งในทางเศรษฐกิจ และเกี่ยวกับ ความรู้ เรื่องสินค้า ความสามารถในการทำสัญญาซื้อขายกัน ซึ่งมีโอกาสเสียเปรียบพ้อค่า โดยง่าย ทุกประเทศต้องประสบกับปัญหานี้ผู้ประกอบการค้าหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ บางครั้งใช้คำรับประกันโดยชัดแจ้งนั่นเอง เป็นเรื่องมีกำหนดยกเว้น, จำกัดความรับผิดชอบ ของคน คืออ้างว่าเป็นคำรับประกันสินค้าแท้กลับเป็นการดิรอนสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้ รับตามกฎหมาย และในกิจการบางอย่างกำหนดเป็นแบบไว้ใช้เหมือนกันหมดในการขาย สินค้าประเภทนั้นทุกกรณี เป็น **standard form** ซึ่งผู้ซื้อผู้บริโภคมิได้รู้ เทาเห็น หรือบาง ครั้งแม้รู้ก็ไม่มีอำนาจต่อรองเงื่อนไขใด ๆ ได้ ได้รับความเสียหายอย่างมาก แม้ตามกฎ- หมายของแต่ละประเทศจะได้มีการห้ามทำข้อสัญญายกเว้นความรับผิดชอบ เป็นบางกรณีก็ เป็นหลักที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการศึกษาว่าขอยกเว้น เช่นนี้จะ เป็นกรณีตามที่กฎหมายห้าม หรือไม่ เป็นบทบัญญัติไว้เพียงกว้าง ๆ มิได้คำนึงถึงกรณีขอยกเว้นความรับผิดชอบในการผลิต การจำหน่ายสินค้าโดยเฉพาะ เช่น ตามกฎหมายอิตาลีคือว่า **exemption clause** ย่อมเป็นโมฆะถ้ายกเว้นหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับรัฐประศาสนโยบาย หรือตามกฎหมาย เนเธอร์แลนด์ที่ว่าขอยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบจะไม่มีผลถ้าขัดต่อศีลธรรมอันดี ส่ว หรับกรณีอาศัยกฎเกณฑ์ข้อห้ามในกรณีจริงใจ ประมาณอย่างร้ายแรง ครอบคลุมกลาง อยางเช่นกฎหมายของหลาย ๆ ประเทศในยุโรป ก็จะไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้ บริโภคได้ตามที่จำเป็น ยังมีอีกมากมายหลายกรณีที่คุ้มครองไม่ได้ กรณีผู้ขายทำผิดโดย ประมาณธรรมดาที่เอาผิดกับเขาไม่ได้ หรือแม้ไม่มีเหตุประมาณก็ตาม ถ้าผู้บริโภคไม่มี ความรู้ เกี่ยวกับสินค้าและเงื่อนไขที่จะกำหนด ตกลงทำไปโดยถูกหลอกลวง หลงผิด หรือ อยู่ในฐานะที่ค่อนข้างไม่มีอำนาจต่อรองในเงื่อนไขใด ๆ ได้ก็ต้องถูกเอาเปรียบ กฎหมาย เดนมาร์กมีบทบัญญัติคุ้มครองกรณีเช่นนี้ไว้กว้าง ๆ ว่า **exemption clause** จะไม่มีผล ในกรณีมิได้อยู่ในฐานที่มีอำนาจต่อรอง เท่าเทียมกันอยาง เป็นธรรม สำหรับตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขายของไทยนั้นก่อนอนุญาตให้ผู้ขายทำสัญญายกเว้นความรับ ผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้ โดยมีข้อจำกัดในบางประการ ในกรณีที่ผู้ขายก่อ ความชำรุดบกพร่องนั้นเองหรือรู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นอยู่แล้วปกปิดเสียไม่แจ้งแก่ผู้ซื้อ และตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าควยสัญญาตามมาตรา 373 ก็กำหนดเป็น

หลักทั่วไปว่า " ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อลดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน ท่านว่าเป็นโมฆะ " ยังมีอีกหลายกรณีที่ผู้ขายสามารถทำสัญญายกเว้นความรับผิดชอบของเขาได้ เช่นที่กล่าวแล้วว่าหากผู้บริโภคไม่มีความรู้ความสามารถพอทำไปโดยหลงผิด ถูกเอาเปรียบ หรือไม่มีอำนาจต่อรองในการกำหนดความรับผิด ก็จะไม่เสียเปรียบผู้ประกอบการก็ได้

วิธีทางที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ กฎหมายในบางประเทศได้ดำเนินการไปแล้ว ในประเทศฝรั่งเศส ศาลสูงจัดบัญญัติโดยตัดอำนาจของผู้ขายที่จะทำ exemption clause ทั้งสิ้น โดยห้ามเฉพาะกรณีผู้ขายประกอบการค้าเป็นอาชีพ เพราะถือว่าความหลักกฎหมาย *garantie des vices caches* ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายถูกสันนิษฐานว่าถึงความชำรุดบกพร่องซึ่งนั้นยอมเป็นไปไม่ได้ที่เขาจะจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดชอบของเขา สำหรับความชำรุดบกพร่องนั้นส่วนอังกฤษและออสเตรเลียมีบทบัญญัติพิเศษให้ความคุ้มครองในเรื่องนี้โดยเฉพาะ กฎหมายอังกฤษตาม *The Supply of Goods (Implied Terms) Act 1973* และ *The Unfair Contract Term Act 1977* กฎหมายออสเตรเลียตาม *The Trade Practice Act 1974-1978* ของ *Commonwealth* และกฎหมายลายลักษณ์อักษรของบางมลรัฐควย โดยแยกชัดเจนระหว่างกรณีจำหน่ายสินค้าเพื่อบริโภค กรณีจำหน่ายเพื่อบริโภคอนุญาตให้ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดได้เฉพาะกรณีที่ยกเว้นหรือจำกัดนั้นเป็นไปตามมาตรฐานความมีเหตุผล สำหรับกฎหมายสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายลายลักษณ์อักษร *The Magnuson Moss Warranty Federal Trade Commission Improvement Act 1975* ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าสำหรับใช้ส่วนตัว ใช้ในครอบครัว หรือในครัวเรือน เป็นพิเศษ บัญญัติห้ามการยกเว้นหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำรับประกันโดยปริยายโดยผู้จำหน่ายซึ่งให้คำรับประกันชัดเจนเป็นหนังสือหรือเข้าผูกพันตามสัญญาบริการเกี่ยวกับสินค้าบริโภคภายใน 90 วัน นับแต่ขายสินค้า กฎหมายนี้จำกัดอำนาจของผู้จำหน่ายที่จะใช้คำรับประกันชัดเจนเป็นหนังสือเป็นเครื่องมือกำหนดยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดตามคำรับประกันโดยปริยายตามกฎหมาย แต่กฎหมายนี้ยังอนุญาตให้จำกัดความรับผิดในความเสียหายที่เป็นผลตามมาจาก

การผิดคำรับประกันใด (consequential damage) ฎหมายลายลักษณ์อักษรของหลาย
 มลรัฐเคร่งครัดกว่านี้โดยบัญญัติให้ขอยกเว้นคำรับประกันโดยปริยายเป็นโมฆะหมดไม่ว่าจะมี
 กติการรับประกันโดยชัดแจ้งเป็นหนังสือหรือไม่ และตาม The Uniform Commercial Code
 เองก็มีการควบคุมโดยการกำหนดเงื่อนไขและรูปแบบของข้อสัญญายกเว้นหรือจำกัดเหล่านี้
 และบัญญัติว่าการยกเว้นหรือจำกัดการเยียวยาความเสียหายจะมีผลต่อเมื่อเป็นข้อกำหนดที่มี
 เหตุผลและเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคมากเกินไป (unconscionability) .
 สำหรับข้อบัญญัติความเสียหายต่อร่างกายในคดีสินค้าเพื่อบริโภคนั้นถือว่า unconscionable
 จึงอ้างไม่ได้

ผู้เขียนเองมีความเห็นว่า สำหรับการขายสินค้าเพื่อบริโภคที่ทุกคนจำเป็นต้อง
 ใช้, บริโภคในชีวิตประจำวัน ถ้าจะกำหนดเช่นเดิมที่เป็นอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พินัยกรรมเป็นรายกรณีไปว่า กรณีนี้ให้ผู้ประกอบการยกเว้นความรับผิดใด กรณีนี้ยกเว้น
 ไม่ได้ ย่อมเป็นการ ไม่สะดวกแก่ทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งผู้บริโภคและผู้ขาย ยิ่งกว่านั้นตามสภาพการณ์
 ของบ้านเมืองเราจะหาผู้บริโภคที่สนใจและสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการยกเว้นจำกัดความรั
 รับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าได้น้อยมาก ดังนั้นจึงสมควรกำหนดห้ามไม่ให้ทำ
 exemption clause ได้เลย เช่นเดียวกับกฎหมายอังกฤษ, ออสเตรเลีย ทั้งกรณี
 ยกเว้นและกรณีเพียงจำกัดความรับผิด ส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าประเภทอื่นอาจยังให้อยู่ในดุลพิ
 นิษของศาลที่จะพิจารณาว่าขอยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดนั้น ๆ สมควรทำได้เพียงใดเท่าที่
 ไม่เป็นการเอาเปรียบฝ่ายผู้บริโภคจนเกินไป

1.3 ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งของหลายประเทศในยุโรปนั้นมีปัญหาอยู่ว่าการ
 ชดเชยความเสียหายในกรณีสินค้าชำรุดบกพร่องตามหลักซื้อขาย, สัญญา จะชดเชย ความเสียหาย
 ของตัวสินค้านั้นเอง เป็นหลัก ความเสียหายที่เป็นผลตามมาจะเรียกร้องไม่ได้ไม่ว่า
 จะเป็นความเสียหายต่อร่างกาย, ต่อทรัพย์สินของผู้ซื้อเองก็ตาม เป็นการเยียวยาที่ให้
 อย่างจำกัดมาก มีขอยกเว้นที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เป็นผลตามมานอกจากความเสียหาย
 ต่อตัวสินค้าที่บกพร่องนั้นเอง ที่สำคัญคือในกรณีผู้ขายไม่สุจริต ขายสินค้าไปโดยรู้
 ถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้า (ตามกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส, เบลเยียม, เยอรมัน
 (ดีกแซมเบอร์ก)) เรื่องนี้เป็นภาระของผู้ซื้อที่จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ขายไม่สุจริต กฎหมาย-

ฝรั่งเศส เบลเยี่ยม ลักแซมเบอร์ก จึงสร้างกฎเกณฑ์ความรับผิดของผู้ชายที่ประกอบการค้า เป็นอาชีพต้องรับผิดในความเสียหายทุกอย่างที่เกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง โดยมีข้อสันนิษฐานว่า ผู้ชายเช่นนี้ต้องรู้ถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าเสมอเพราะเขายอมมีหน้าที่จะต้องตรวจสอบว่าสินค้านั้นจะไม่มี ความชำรุดบกพร่อง แต่กฎหมายเบลเยี่ยมยังมีข้อแตกต่างกับกฎหมายฝรั่งเศสและลักแซมเบอร์กอยู่ว่า ข้อสันนิษฐานเช่นนี้เป็นข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด ผู้ชายอาจพิสูจน์หักล้างเพื่อปลดเปลื้องความรับผิดของตนได้ โดยพิสูจน์ว่าตนไม่รู้หรือไม่สามารถตรวจตราทดสอบให้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นได้ ซึ่งนักกฎหมายเบลเยี่ยมเองก็ตำหนิมากในเรื่องนี้ว่าก่อให้เกิดความยุ่งยากตามมามาก สมควรจะเปลี่ยนเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดเช่นเดียวกับกฎหมายฝรั่งเศสและลักแซมเบอร์ก และจะสอดคล้องกับกฎหมายอังกฤษ ออสเตรเลีย อเมริกา ซึ่งมีบัญญัติให้ผู้ชายที่ดำเนินเป็นธุรกิจรับผิดตามคำรับประกันสินค้าในความเสียหายทุกอย่างที่เกิดขึ้น ไม่ว่าต่อตัวสินค้าเอง ต่อร่างกาย ทรัพย์สิน และความเสียหายทางเศรษฐกิจ

สำหรับกฎหมายไทยก็มีแนวความคิดว่า ความรับผิดของผู้ชายในความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามมาตรา 472 หรือตามหลักกฎหมายสัญญาอันให้การเยียวยาเฉพาะความเสียหายของตัวสินค้านั้นเอง ความเสียหายในทางทรัพย์สินเท่านั้น แม้จะมีความเห็นแย้งอยู่บ้างก็ไม่มี การชี้ขาดว่าถือตามหลักเกณฑ์ใด สำหรับผู้เขียนนั้นเห็นว่าสมควรต้องรับผิดในความเสียหายต่อร่างกายและทรัพย์สินของผู้ชื้อด้วย เพราะเป็นผลจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นเอง แม้ความเสียหายในตัวสินค้าตลอดจนความสูญเสียในทางเศรษฐกิจ, สูญเสียผลกำไรกฎหมายนี้ยังรับรองให้เรียกร้องได้ แต่กรณีผู้บริโภคได้รับความเสียหายต่อร่างกาย, ทรัพย์สินยิ่งเป็นเคราะห์ร้ายหนักกว่า ทำไมกฎหมายไม่รับรองให้การเยียวยา และถ้าจะอ้างว่ากรณีเช่นนี้ไปเรียกร้องตามหลักกฎหมายละเมิดได้ ก็จะทำให้ผู้เสียหายยอมได้รับความลำบากและเป็นการเพิ่มภาระยุ่งยากต้องไปพิสูจน์ความผิดในส่วน ของจำเลยผู้ชาย ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำผิดของผู้ละเมิด ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ก็ไม่ได้รับการเยียวยา แต่เขาเรียกร้องค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา เขายอมไม่ต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ชายพิสูจน์เพียงว่าสินค้าชำรุดบกพร่องก็เพียงพอ

2. แม้กฎหมายละเมิดมิได้ก็กั้นผู้บริโภคหรือบุคคลใด ๆ ที่ได้รับความเสียหาย จากสินค้าจากการดำเนินคดีเรียกร้องค่าเสียหาย แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายละเมิดก็ยังมีข้อ ขัดข้อง เป็นอุปสรรคในการเยียวยาความเสียหายของผู้บริโภค คือ

2.1 ผู้ได้รับความเสียหายอาจไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ผลิต ผู้จำหน่ายซึ่งละเมิดต่อกฎหมายละเมิดได้ ทั้ง ๆ ที่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้ละเมิดต้องรับ ผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ทั้งนี้เพราะเหตุว่าผู้ผลิตผู้จำหน่ายสามารถกำหนดข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ของตนไว้ล่วงหน้าหรือให้ผู้บริโภคให้ความยินยอมเสียอันตรายเสี่ยงภัยแห่งความเสียหาย ที่จะเกิดจากสินค้าได้ทำให้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายไม่ต้องรับผิดในทางละเมิดต่อผู้บริโภคนั้น ทั้งนี้ ตามหลัก *volenti non fit injuria* หรือ *assumption of risk* ซึ่งหมายความว่า ความยินยอมทำให้ไม่เป็นละเมิด เมื่อนำมาใช้ในคดีความรับผิดในการผลิตและ การจำหน่ายสินค้าแล้วเห็นได้ว่าเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคที่คอยความรู้ความสามารถ มากเกินไป หรือยินยอมเพราะไม่รู้อารมณ์ สภาพ ของความเสี่ยงภัยที่จะเกิดจากสินค้านั้น หรือต้องยินยอมทำไปเพราะผู้ผลิตผู้จำหน่ายใช้อำนาจต่อรองในทางที่ผิดเอาเปรียบผู้ บริโภค เมื่อเขาได้รับความเสียหายก็จะไม่ได้รับการเยียวยาเลยก็เป็นได้

ในกฎหมายสหรัฐอเมริกา ออสเตเรีย ได้อนุญาตให้จำเลยผู้ผลิตผู้จำหน่าย สามารถอ้างข้อต่อสู้เพื่อยกเว้นความรับผิดได้ ในเรื่อง *contributory negligence* ความผิดในส่วนขอโจทก์เป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ซึ่งไม่สมควรให้อ้างได้อยู่กรณีหนึ่ง คือ กรณีเพียงแต่ผู้บริโภคบกพร่องหรือโดยประการใด ๆ ทำให้ไม่สามารถค้นพบความชำรุด บกพร่องของสินค้าที่ควรจะพบ ถือว่าเป็น *contributory negligence* ของโจทก์แล้ว ผู้เขียนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะความจริงแล้ว เป็นหน้าที่ของผู้ผลิตผู้จำหน่ายสินค้าต้อง ผลิตให้มีมาตรฐาน ปราศจากความบกพร่องเป็นอันตราย หรือถ้าเสี่ยงอันตรายบางอย่าง ไม่ก็จริง ๆ ก็ต้องให้คำเตือนคำแนะนำเกี่ยวกับสินค้าอย่างชัดเจน ก็จะป้องกันความเสียหาย

หายได้ จะไปลงโทษว่าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่พบความชำรุดบกพร่องย่อมไม่ถูกต้อง
กฎหมายยุโรปก็เห็นพ้องในแนวความคิดนี้ มีแนวโน้มที่จะจำกัดกว่าให้จำเลยอ้าง **contri-
butory negligence** ของโจทก์เป็นข้อต่อสู้ได้เฉพาะกรณีประมาทอย่างร้ายแรง
(**gross negligence**)¹

ข้อที่ไม่สมควรอีกประการหนึ่งตามหลักกฎหมายละเมิดที่อนุญาตให้จำเลยผู้ผลิต
ต่อสู้เพื่อยกเว้นความรับผิดได้ว่า กรณีสินค้าที่ผู้ขายสมควรจะตรวจสอบ, ทดสอบคุณภาพก่อน
จึงจำหน่ายแก่ผู้บริโภค ถ้าผู้ขายไม่ได้ตรวจหรือตรวจแล้วไม่พบความชำรุดบกพร่อง เมื่อ
จำหน่ายไปผู้บริโภคได้รับความเสียหายเนื่องจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น เช่นนี้
ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิด เพราะจะกล่าวไปแล้ว เป็นหน้าที่ของผู้ผลิตที่จะต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ
ดี ปราศจากความชำรุดบกพร่อง ไม่ใช่ไม่ได้สนใจตรวจสอบควบคุม จะเลี้ยงให้เป็นหน้า
ที่ของผู้ขายฝ่ายเดียวยอมไม่ถูกต้อง ปัญหานี้เกิดขึ้นในอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย
ซึ่งในขณะนี้คงก็เห็นพ้องกันว่าหลักเกณฑ์สมควรจะต้องเปลี่ยนแปลงไป และมีคำพิพากษา
ของศาลในระยะหลัง ๆ ไม่อนุญาตให้ผู้ผลิตจำเลยอ้างสาเหตุนี้ต่อสู้ยกฟ้องโจทก์ได้²

2.2 ปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นอุปสรรคในการ ย่อยความรับผิดกฎหมายละเมิด
ทั่วไปที่คงอาศัยหลักความผิด ในทุก ๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งผู้ผลิตผู้
จำหน่ายจะต้องรับผิดต่อเมื่อมีความผิดได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือจำ
หน่ายเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคหรือบุคคลใด ๆ คือปัญหาเกี่ยวกับการ
พิสูจน์ของโจทก์ผู้เสียหายในการดำเนินคดีให้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายรับผิดในการดำเนินคดีดังกล่าว
ผู้เสียหายมีภาระจะต้องพิสูจน์หลายประการ คือ พิสูจน์ถึง (1) ความเสียหายของตน
(2) ความผิดในส่วนของผู้ผลิต จำหน่าย โดยจงใจหรือประมาท (3) ความสัมพันธ์
ระหว่างเหตุการณ์กระทำผิดและผลแห่งความเสียหาย การพิสูจน์เหล่านี้ก่อ
ความยุ่งยากลำบากแก่ผู้เสียหายอย่างมากในทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิสูจน์

¹ คู่มือหน้า 165

² คู่มือหน้า 24, 96, 97, 106.

เกี่ยวกับความผิดความประมาทของจำเลย โจทก์อาจสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหาย
เกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง แต่มักจะไม่สามารถพิสูจน์ได้ถึงขนาดว่า จำเลยจงใจหรือ
ประมาทมิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการผลิตการจำหน่าย หรือฝ่าฝืนหน้าที่ของ
ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการผลิตการจำหน่ายอย่างไรบ้างอันถึงขนาดที่จะเอาผิด
จำเลยได้ ยิ่งในสมัยปัจจุบันเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ก้าวหน้า ความยุ่งยากซับซ้อนใน
กรรมวิธีการผลิตมีมาก และผู้บริโภคย่อมไม่มีความรู้เพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ ทั้งพยานหลัก
ฐานที่จะนำมาพิสูจน์เกี่ยวกับขั้นตอน, กรรมวิธีการผลิตต่าง ๆ ก็อยู่ในความครอบครอง
และความครอบครองของผู้ผลิตแทบทั้งหมด หรือการจะพิสูจน์ต้องสิ้นเปลืองมาก บางครั้งค่า
เสียหายที่ได้รับไม่คุ้มค่างบค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี, การพิสูจน์ ผู้บริโภคซึ่งส่วนมาก
มีฐานะไม่ค้ำยำยอมไม่สามารถรับภาระได้แน่ ๆ เรื่องนี้เห็นตัวอย่างได้จากคดียาระงับ
ประสาทที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากในยุโรป นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็น
ธรรมต่อผู้เคราะห์ร้าย ในกรณีผู้เคราะห์ร้ายเป็นผู้ซื้อสินค้าเขาสามารถเรียกร้องการชด-
เชยความเสียหายได้โดยเพียงแต่พิสูจน์ความชำรุดบกพร่องของสินค้า แต่ผู้เคราะห์ร้ายที่
มิใช่ผู้ซื้อสินค้าแม้ได้รับความเสียหายอย่างเดียวกัน จากสินค้าประเภทเดียวกัน มีสภาพ
เช่นเดียวกับผู้ซื้อ กลับได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอย่างแตกต่างกัน เขามีภาระหนัก
ที่จะต้องพิสูจน์ถึงการกระทำหรือละเว้นโดยประมาทของจำเลย และบางครั้งก็ประสบ
ความล้มเหลว

ในประเทศที่กฎหมายระบบจารีตประเพณี ทั้งในอังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย
แม้จะมีหลักกฎหมายในทางวิสัยบัญญัติอยู่เรื่องหนึ่ง คือ "res ipsa loquitur" ซึ่ง
หมายความว่า เหตุการณ์ยอมชัดแจ้งอยู่ในตัวว่าจำเลยเป็นฝ่ายผิด และศาลได้พยายามนำหลัก
นี้มาใช้ในคดีความรับผิดชอบในการผลิตและการจำหน่ายสินค้า ซึ่งในบางคดีพฤติการณ์ต่าง ๆ
ในคดีแสดงให้เห็นว่าไม่มีใครนอกจากผู้ผลิตหรือจำหน่ายจำเลยเท่านั้นที่จะต้องรับผิดชอบ และ
การที่เกิดเหตุความชำรุดบกพร่องก่อความเสียหายขึ้นก็ไม่มีทางสันนิษฐานเป็นอย่างอื่นได้นอกจาก
จากว่าเป็นเพราะความประมาทของจำเลยเท่านั้น นำมาปรับเพื่อบางเบากว่าการพิสูจน์ของ
โจทก์ได้โดยโจทก์จะมีหน้าที่นำสืบแต่เพียงว่าสินค้ามีความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหาย
แก่ตนเท่านั้น ต่อจากนั้นเป็นหน้าที่ของจำเลยจะต้องนำสืบว่าเหตุที่เกิดขึ้นนั้นมิใช่เป็นเพราะ
ความประมาทของตน ถ้าจำเลยไม่นำสืบหรือนำสืบถึงข้อต่อสู้ไม่ใดก็ต้องรับผิด หลักเกณฑ์
นี้สามารถแก้ไขปัญหาได้เฉพาะแต่บางกรณีดังกล่าว และไม่แน่นอนว่าศาลในแต่ละคดีจะใช้

หลักกฎหมายนี้ปรับใช้ในคดีนั้น ๆ หรือไม่ ส่วนประเทศที่ใช้กฎหมายระบบประมวล ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย จะอาศัยหลัก *res ipsa loquitur* อย่างเป็นทางการหรือไม่ได้แน่แท้จะมีกฎหมายสันนิษฐานไว้ให้เป็นคุณแก่ผู้เสียหายโดยเฉพาะ ซึ่งในบางประเทศ เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ และไทย มีกฎหมายสันนิษฐานความผิดหรือสันนิษฐานความรับผิดของบุคคลที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมาย "Protective law" ที่ตราขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีความจงใจหรือประมาทในส่วนของการจำหน่ายสินค้าได้รับการสันนิษฐานและภาระการพิสูจน์กลับไปตกแก่ผู้จำหน่ายหรือผู้ผลิตที่กล่าวว่ามีได้จงใจหรือประมาท กฎหมาย *Protective* ชนิดนี้จะเป็นรัฐบัญญัติ พระราชบัญญัติ ที่กำหนดคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับ อาหาร ยา เครื่องจักร เป็นต้น หลักนี้จะสามารถแบ่งเบาภาระการพิสูจน์ของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้ในบางเรื่องบางประการ เกี่ยวกับสินค้าประเภทที่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษ ซึ่งผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าเหล่านั้นย่อมไม่อาจอาศัยความช่วยเหลือจากกฎหมายนี้ได้ และตามกฎหมายไทยก็ยังไม่แน่นอนว่าศาลจะปรับกฎเกณฑ์ในคดีความรับผิดในการผลิตและการจำหน่ายสินค้าหรือไม่ ในยุโรปนี้ศาลสูงของหลาย ๆ ประเทศมีบทบาทอย่างมากในการแก้ไขปัญหาภาระการพิสูจน์ ไม่ว่าจะเป็นศาลสูงฝรั่งเศส เบลเยียม ไอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก เยอรมัน และเนเธอร์แลนด์ ใกว้างแนวบรรทัดฐานสันนิษฐานความผิดในส่วนของผู้ผลิตหรือจำหน่าย ซึ่งโจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยอีก พิสูจน์เฉพาะความชำรุดบกพร่องของสินค้าศาลก็สามารถวินิจฉัยลงความเห็นได้เลยว่าจำเลยประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้า เป็นการผ่อนคลายนัยความรับผิดโดยมีความผิด แต่การผ่อนคลายนี้นั้นไม่เท่าเทียมกันในทุกประเทศ สำหรับฝรั่งเศสและลักเซมเบิร์กถือว่าข้อสันนิษฐานความผิดนี้เป็นข้อสันนิษฐานแก่ข้าพเจ้าเลยโต้แย้งไม่ได้เลย เป็นการกำหนดความรับผิดของผู้ผลิตผู้จำหน่ายที่ประกอบการค้าเป็นอาวश्यकอย่างแน่นอน ซึ่งมีผลเท่ากับความรับผิดแก่ข้าพเจ้าส่วนเยอรมัน ไอร์แลนด์ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ นั้นให้จำเลยสามารถหักล้างข้อสันนิษฐานได้โดยการพิสูจน์ว่าได้ใช้ความระมัดระวังในการผลิตและการจำหน่ายสินค้าเท่าที่จะเป็นไปได้ทั้งหมดแล้วตนจึงมิได้ประมาทเลินเล่อย่อมไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น

เเท่าที่กล่าวมาแล้ว แม้จะมีการนำหลัก *res ipsa loquitur* มาใช้หรือมีหลัก
 เกี่ยวกับ *Protective law* หรือการสันนิษฐานความผิดในส่วนของจำเลยโดยผลึกภาระ
 การพิสูจน์ไปตกอยู่กับจำเลยหากประสงค์จะปลดเปลื้องความรับผิดชอบของตนก็ต้องพิสูจน์ถึงความ
 ระมัดระวังของตน ก็ยังมีปัญหาตามมาว่าอาจไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่เสียหาย
 ได้ เพราะกรณีเหล่านี้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายเพียงแต่พิสูจน์ว่าเขาได้ใช้ความระมัดระวังในการผลิต
 จำหน่ายเท่าที่ทำได้แล้ว เขาก็ไม่ต้องรับผิดชอบแล้วสินค้านั้นจะมีความชำรุดบกพร่องก็ตาม ผู้เคราะห์
 ร้ายกลับเป็นผู้ของรับภาระความเสียหายนั่นเอง ในเรื่องนี้ในประเทศเยอรมันมักมีการวิพากษ์-
 วิจารณ์กันมาก และในประเทศที่อาศัยหลัก *res ipsa loquitur* ก็เช่นกัน อังกฤษ,
 ออสเตรเลียพยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้โดยวางแนวคำพิพากษาว่าเพียงแต่การที่จำเลยพิสูจน์เพียง
 ว่าตนมีระบบการผลิตสินค้าที่ปลอดภัยเท่านั้นยอมถือว่าไม่มีความประมาทเลินเล่อของ
 พิสูจน์ให้ไ้จริง ๆ ว่ามิได้ประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด กฎหมายฝรั่งเศสตัดปัญหานี้ไปโดย
 ไม่นอญาติให้จำเลยพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานได้เลย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการยอมรับหลักความรับผิด
 เกิดขาดในทางละเมิด สำหรับกฎหมายอเมริกันก็ได้สร้างหลักความรับผิดเกิดขาดในทาง
 ละเมิดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหานี้เช่นกัน ซึ่งผู้เขียนใคร่ขอสนับสนุนให้นำมาใช้ในกฎหมายของไทย
 อันจะเป็นผลดีแก่ผู้บริโภคอย่างมาก ผู้ผลิตผู้จำหน่ายต้องรับผิดชอบโดยเกิดขาดต่อผู้บริโภคที่ได้
 ได้รับความเสียหายในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า ในประเทศอื่น ๆ
 เยอรมันได้กำหนดความรับผิดเกิดขาดสำหรับสินค้าประเภทพามามูติคอล เคนมาร์ก สวีเดน
 และนอร์เวย์ กำหนดความรับผิดเกิดขาดสำหรับสินค้าเกี่ยวกับอุตสาหกรรม อังกฤษก็สนับสนุน
 นำหลักเกณฑ์นี้มาใช้ รวมทั้งในระดับระหว่างประเทศ ๆ สมาชิกลงในประชาคมเศรษฐกิจ-
 ยุโรป (The European Economic Communities) และในคณะมนตรี ยุโรป (The
 Council of Europe) ได้มีคณะกรรมการร่างกฎหมายกำหนดความรับผิดเกิดขาดของผู้-
 ผลิตสินค้า ได้แก่ EEC Draft Directive on Product Liability และ Euro-
 pean Convention Products Liability in Regard to Personal Injury
 and Death

หลักเกณฑ์ความรับผิดเกิดขาดในทางละเมิดของประเทศต่าง ๆ พิจารณาได้ว่า

(1) ทฤษฎีความรับผิดชอบเกิดจากนี้จะปรับเฉพาะกรณีผู้ผลิตผู้จำหน่ายประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าเท่านั้น หรือจะรวมถึงการขายเป็นส่วนตัว (private sale) ด้วย ตามกฎหมายของหลายประเทศ ร่างกฎหมายและแนวเสนอนี้เกี่ยวกับเรื่องนี้ทั้งหมดใช้ปรับเฉพาะกรณีผู้ผลิตผู้จำหน่ายดำเนินธุรกิจการขายสินค้า ไม่ปรับกรณีการขายเป็นส่วนตัวด้วย ที่น่าสนใจก็คือเดิมตาม EEC Draft มีบัญญัติชัดเจนว่าจะใช้หลักความรับผิดชอบเกิดจากกับกรณีการขายสินค้าเป็นธุรกิจเท่านั้น จึงอาจตีความได้ว่าปรับกับกรณีการขายเป็นส่วนตัว (มิใช่พ่อค้าอาชีพ) ด้วย ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นย่อมไม่สมควรอย่างยิ่ง ดังนั้นในการปรับปรุงแก้ไขเมื่อปี 1979 ก็ได้แก้ไขโดยบัญญัติอย่างชัดเจนว่ามีให้ใช้หลักความรับผิดชอบเกิดจากกับกรณี private sale

(2) ผู้ที่ควรรับผิดชอบตามกฎหมายสมควรรวมถึงผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ส่งเข้าซึ่งสินค้าทุกคน ตามร่างกฎหมายยุโรป 2 ฉบับและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกฎหมายอังกฤษให้ปรับเฉพาะผู้ผลิตเท่านั้น แต่ถาพิจารณาแล้วในบางกรณีผู้จำหน่ายสามารถเยียวยาผู้บริโภคได้ก็กว่า เช่น ผู้จำหน่ายเป็นบริษัทห้างร้านใหญ่ ๆ ที่มีชื่อเสียงและมีสาขาอยู่ทั่วประเทศแต่ผู้ผลิตเป็นเพียงโรงงานเล็ก ๆ เท่านั้น การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ส่งเข้าก็จำเป็นเช่นกันหากผู้ผลิตอยู่ในต่างประเทศการที่จะให้ผู้เสียหายไปดำเนินคดีในต่างประเทศก็ต้องประสบความลำบาก ความสิ้นเปลือง และยากที่จะสำเร็จได้ เขาก็จะไม่ได้รับการเยียวยาชดเชยเรื่องนี้ ร่างกฎหมายยุโรปทั้ง 2 ฉบับได้บัญญัติความรับผิดชอบของผู้ส่งเข้าด้วย ประเทศไทยเองก็ควรพิจารณาคด้วย เพราะมีสินค้าจำนวนมากที่เรายังซื้อจากต่างประเทศ ไม่สามารถผลิตเองได้ผลิตได้ไม่เพียงพอ หรือบางครั้งแม้ผลิตได้ก็มีการส่งเข้ามาจากต่างประเทศมาก

(3) การปรับกฎหมายสำหรับสินค้าอย่างใดบางอย่าง และความชำรุดบกพร่องที่จะก่อให้เกิดกับผู้ผลิตผู้จำหน่ายรับผิดชอบจะมีความหมายเพียงใด ในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าควรปรับกฎหมายนี้ในกรณีสินค้าทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะแต่สินค้าที่เป็นอันตรายในตัวเองหรือเป็นอันตรายโดยสภาพเท่านั้น เพราะสินค้าทุกชนิดแม้มิได้เป็นอันตรายโดยสภาพแต่เมื่อมีความชำรุดบกพร่องก็อาจก่ออันตรายและความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้เสมอ และไม่ควรรีบบังคับเฉพาะกรณีสินค้าไม่ปลอดภัยเท่านั้น ตามร่าง EEC Draft และ European Convention ทั้งสามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกฎหมายอังกฤษมีเจตนารมณ์ที่จะปรับกฎหมายนี้ในกรณีสินค้าไม่ปลอดภัยเท่านั้น

ไม่คลุมถึงสินค้าที่มีคุณภาพเลวร้าย โดยให้ความหมายของความชำรุดบกพร่องของสินค้าไว้ว่า หมายถึง สินค้าไม่ไถ่มาตรฐานความปลอดภัยที่สมควรซึ่งบุคคลมีสิทธิคาดหวัง อย่างไรก็ตามในกรณีสินค้ามีคุณภาพไม่ดี ชำรุดบกพร่อง แม้อาจไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้บริโภค แต่ทำให้สินค้านั้นเสื่อมคุณค่า เสื่อมประโยชน์ ก็ควรจะได้รับ การเยียวยาด้วย ถึงแม้ว่าความเสียหายเช่นนี้จะเรียกฟ้องได้ตามหลักกฎหมายเมื่อชายก็เรียกได้เฉพาะจากผู้ขายปลีก บางครั้งผู้ขายไม่อาจให้การเยียวยาได้หรือทำได้ไม่เพียงพอ แต่ผู้ผลิตจะสามารถทำได้ดีกว่า(กล่าวไว้แล้วในหน้า 263-264) ทั้งนี้สมควรกำหนดความรับผิดชอบแก่ชขาดของผู้ผลิตผู้ส่งเข้ารวมถึงกรณีนี้ด้วย

(4) หลักความรับผิดชอบกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ส่งเข้า รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยกำหนดภาระที่แก่ชขาดแก่ผู้ผลิต ไม่คำนึงถึงความตั้งใจ, ความประมาทเลินเล่อของจำเลย เป็นความรับผิดชอบแม้ไม่มีความผิด ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่ได้รับ ความชำรุดบกพร่องของสินค้า และความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องกับความเสียหาย คือ ความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายนั้นก็พอ ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ความผิดในส่วนของจำเลยอีก สำหรับกฎหมายอเมริกาตาม The Restatement (Second) of Torts ยังกำหนดหน้าที่พิสูจน์ของโจทก์เพิ่มอีก ต้องพิสูจน์ด้วยว่า ความชำรุดบกพร่องนั้นจะก่อให้เกิดอันตรายที่ไม่สมควรแก่ตนหรือทรัพย์สินของตน ซึ่งในอเมริกาเองก็ยังมีความเห็นแย้งกันอยู่ในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่า เฉพาะการพิสูจน์เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องก็เพียงพอ ไม่คงพิสูจน์ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายที่ไม่สมควรด้วย โดยให้เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะวินิจฉัยว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องหรือไม่ โดยอาศัยมาตรฐานเกี่ยวกับคุณภาพตามความพิเคราะห์ของวิญญูชนผู้บริโภคทั่วไปเป็นหลักในการพิจารณา

(5) ความเสียหายที่จะเรียกร้องการเยียวยาโดยอาศัยหลักความรับผิดชอบแก่ชขาดนี้ ได้มีประการใดบาง ตาม European Convention และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนอังกฤษให้ปรับเฉพาะสำหรับความเสียหายต่อร่างกายและความตาย ไม่รวมความเสียหายต่อทรัพย์สิน ซึ่งผู้เขียนไม่เห็นด้วย ที่สมควรปรับทั้งกรณีความเสียหายต่อร่างกายและทรัพย์สินด้วย เพราะผู้บริโภคอาจได้รับความสูญเสียทั้ง 2 อย่าง และความเสียหายต่อทรัพย์สินก็ถือว่าเป็นเคราะห์แก่ผู้บริโภคเช่นกัน บางครั้งเสียหายมากกว่าความเสียหายต่อร่างกาย

ด้วย ดังนั้นเมื่อเขาเสียหายก็ควรจะได้รับ การเยียวยาในทั้ง 2 กรณีเท่าเทียมกัน ตามกฎหมายอเมริกาและฝรั่งเศสก็เป็นไปตามแนวทางนี้ ส่วน ECC Draft แม้จะบัญญัติเยียวยา รวมถึงความเสียหายต่อทรัพย์สินด้วยแต่ก็จำกัดเฉพาะทรัพย์สินในประเภทที่ได้มาตามธรรมดา สำหรับการใช้จ่ายหรือบริโภคส่วนตัว และมีใช้ใ้มาหรือใช้สำหรับเจตนารมณ์เพื่อการค้าธุรกิจ หรืออาชีพของเขา กรณีนี้ผู้ผลิตไม่ตองรับผิดชอบเกิดขาดในผลจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าแล้วก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินใด ๆ ที่ใช้ในการผลิตหรือในการดำเนินธุรกิจของผู้เสียหาย แต่ก็มีผลเสียบางประการ เป็นผลร้ายต่อผู้ประกอบการขนาดเล็กหรือบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น แพทย์ วิศวกร ไม่ได้รับความคุ้มครองตามหลักกฎหมายนี้ด้วยในความเสียหายของทรัพย์สินที่เขาใช้ในการประกอบธุรกิจ ประกอบอาชีพ

แต่การเยียวยาความเสียหายตามหลักเกณฑ์นี้ไม่รวมไปถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจ (economic loss) ด้วย ในสหรัฐอเมริกาที่มีความคิดเห็นในเรื่องนี้แยกเป็น 2 ฝ่าย และศาลของแต่ละมลรัฐก็วินิจฉัยไปตามที่ตนเห็นชอบ สำหรับฝรั่งเศสให้เรียกร้องความเสียหายประเภทนี้ได้ถ้าเป็นผลตามมาจากความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน ซึ่งก็มีปัญหาในการวินิจฉัยว่า ที่ว่าเป็นผลตามมานั้นมีขอบเขตแค่ไหนเพียงไร ถ้าจะมองไปถึงเหตุผลิตน้ำกฏเกณฑ์ความรับผิดชอบเกิดขาดมาใช้ก็โดยความจำเป็นที่ต้องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคช้จัดคักทอนภาระยุ่งยากของผู้บริโภคและอุปสรรคที่ขัดขวางการเยียวยาของกฎหมายที่เป็นอยู่มิได้มุ่งหมายที่จะทำลายหลักเกณฑ์เดิมของหลักสัญญาและละเมิด ซึ่งเดิมความรับผิดชอบในทางเศรษฐกิจนี้ให้เรียกร้องได้แต่ในทางสัญญาเท่านั้น อีกประการหนึ่งการนำหลักนี้มาใช้ก็โดยมุ่งคุ้มครองผู้บริโภคที่มีฐานะด้อยกว่าซึ่งต้องการความช่วยเหลือ มิได้มุ่งไปถึงคุ้มครองผู้ประกอบการที่มีกิจการใหญ่โตซึ่งได้รับความเสียหายขาดผลกำไรหรือประการอื่น ๆ ซึ่งเราสามารถเรียกร้องตามกฎหมายสัญญาได้อยู่แล้ว และตามปกติจะมีสัญญาระหว่างกัน เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความเสียหายที่ไกลเกินไป และยังมีปัญหายุ่งยากอยู่มากกว่าแค่ไหนเพียงใดที่สมควรจะให้เรียกร้องได้ อย่างไรก็ตามเฉพาะความเสียหายต่อตัวสินค้าเองนั้นหลาย ๆ ประเทศก็เห็นพ้องกันว่าให้ได้รับการเยียวยาตามหลักความรับผิดชอบสุดตลอดกัน (3)

(6) ผู้มีสิทธิเรียกร้องการเยียวยาได้ ทุกประเทศมิได้จำกัดแต่อย่างใด ผู้เขียนก็

เห็นพ้องควรวางไมควรรจำกัด เพราะทุกคนเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้า ไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อ ผู้บริโภค ผู้ใช้ หรือบุคคลใด ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับและได้รับความเสียหายจากสินค้า

(7) เพื่อความเป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้ผลิตผู้จำหน่าย กติกาของอนุสัญญาให้เขาอาจต่อสู้เพื่อยกเว้นความรับผิดได้ในบางประการ หรือพิสูจน์หักล้างความรับผิดใด ๆ ที่เขาอ้างต่อผู้เสียหายในการดำเนินธุรกิจการค้าแต่อย่างใด หรือว่าสินค้ามิได้ชำรุดบกพร่องขณะพ้นจากความครอบครองของตน แต่เป็นเพราะความผิดของผู้นับถือเองหรือเป็นเพราะความผิดของบุคคลภายนอกซึ่งมิได้อยู่ในความควบคุมรับผิดชอบของผู้ผลิตผู้จำหน่ายจำเลยแต่อย่างใด คุกคามให้สินค้าเป็นอันตรายขึ้น ซึ่งทุกประเทศยินยอมให้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายยกเว้นต่อสู้ได้ แต่สำหรับข้อสัญญายกเว้นความรับผิด (exemption clause) นั้นไม่ยินยอมให้ทางเป็นข้อต่อสู้ได้

อีกแนวทางหนึ่งที่ใช้แก้ปัญหาการเยียวยาแก่ผู้บริโภค เป็นแนวทางที่อาศัยหลักเกณฑ์การประกันสังคม (Social Insurance) ซึ่งประเทศนิวซีแลนด์ใช้อยู่ในขณะนี้ มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับชดเชยความเสียหายที่เกิดจากสินค้า เพื่อผู้บริโภคที่เสียหายจะรับค่าชดเชยได้จากกองทุนโดยไม่ต้องดำเนินคดีเรียกร้องในศาลโดยอาศัยหลักกฎหมายแพ่งอีกต่อไป แต่วิธีนี้ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่สมควรนำมาใช้ในประเศเราขณะนี้ เพราะรัฐไม่อาจสามารถที่จะจัดสรรเงินงบประมาณของชาติมา เจือจุนสนับสนุนกองทุนเช่นนั้นได้ ในขณะที่รายได้ของประเทศยังมีน้อยและงานอย่างอื่นเพื่อประโยชน์ของชาติและประชาชนที่จำเป็นกว่า เรื่องนี้ยังมีอยู่มากไม่ว่าด้านการพัฒนาชนบท พัฒนาการศึกษา และการป้องกันประเทศ และหากจะให้ยุบระกอบธุรกิจบริการไปทั้งหมดก็มิเป็นธรรมดา เพราะผู้ประกอบการที่มีได้ก่อความเสียหายใด ๆ ก็ผูกพันต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนด้วย ไม่มีความเป็นธรรมในระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันและในการบริหารงานกองทุนหากไม่มีวิธีการที่ดีพอที่จะไม่มีผลในทางคุ้มครองป้องกันความปลอดภัยของผู้บริโภคหรือลดอุบัติเหตุที่จะเกิดจากสินค้าด้วยได้ เพราะผู้ประกอบการจะไม่ให้ความสนใจถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคอีกต่อไป เนื่องจากตนจะต้องจ่ายเงินสมทบในกองทุนสำหรับชดเชยความเสียหายไปเพื่อการนี้อยู่แล้ว

2.3 ในเรื่องการหลอกลวงขายสินค้าก็เช่นกัน ตามหลักกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย ที่เป็นมาแต่เดิมกำหนดว่าผู้ขายต้องรับผิดสำหรับกรณีแสดงผิดพาดเกี่ยวกับสินค้า (misrepresentation) ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีแสดงโดยฉ้อฉลหลอกลวง (Fraudulent misrepresentation) ก็จงใจแสดงเช่นนั้น

ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าผิด หรือฝ่าฝืนหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการแถลงแสดงเช่นนั้น ทำให้ผู้บริโภคเสียหาย (negligence Misrepresentation) เช่นเดียวกับกฎหมายไทยการหลอกลวงเกี่ยวกับสินค้าจะถือเป็นผิดได้เฉพาะกรณีตั้งใจหลอกลวง แล้วจึงจะบอกกล่าวสัญญาซื้อขายสินค้าที่เข้าไปเพราะถูกกดฉ้อฉลอันเป็นโมฆียะได้ เมื่อบอกกล่าวแล้วเป็นโมฆะผู้ซื้อจึงไต่กลับคืนสู่ฐานะเดิมคือได้รับราคาคืน ส่วนค่าเสียหายอื่น ๆ ต้องฟ้องเรียกร้องเป็นคดีละเมิด ซึ่งผู้เสียหายต้องพิสูจน์ได้ว่า จำเลยจงใจหลอกลวง ซึ่งเป็นเรื่องที่ยุ่งยากลำบากเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในข้อ 2.2 กฎหมายอังกฤษ ออสเตรเลีย จึงได้บัญญัติรับรองในกฎหมายลายลักษณ์อักษรให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบเป็นกรณีแถลงแสดงผิดพลาดโดยสุจริต (innocent misrepresentation) ด้วย ซึ่งผู้บริโภคสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ขายได้แม้มีใจจงใจหลอกลวงหรือประมาทแถลงแสดงผิดพลาดแต่อย่างไรก็ตามผู้ขายก็อาจไม่ต้องรับผิดชอบพิสูจน์ได้ว่าเขามีเหตุผลสมควรที่จะเชื่อว่าข้อเท็จจริงที่แถลงแสดงนั้นเป็นความจริงและได้เชื่อเช่นนั้นในเวลาที่ได้มีการทำสัญญากัน กฎหมายอเมริกาเองก็ได้บัญญัติรับรองไว้ในลักษณะเดียวกัน ตาม The Restatement (Second) Of Torts มาตรา 402 B ผู้ขายอาชีพซึ่งให้คำแถลงแสดงเกี่ยวกับสินค้าผิดพลาดต้องรับผิดชอบว่ามีได้กระทำโดยฉ้อฉลหลอกลวงหรือประมาทเลินเล่อ

2.4 ความรับผิดชอบในทางละเมิดในกรณีประมาทเลินเล่อที่ว่าเป็นไปได้ทุกขั้นตอนการผลิต การจำหน่าย ตั้งแต่ออกแบบ ผลิต ประกอบ ทำภาชนะ บรรจุภาชนะ การตรวจสอบทดสอบสินค้า การให้คำเตือนคำแนะนำในการใช้สินค้า ขั้นตอนความประมาทที่จะให้รับผิดชอบเป็นไปได้เฉพาะขณะผลิต ขณะจำหน่าย แต่หลังจากจำหน่ายไปแล้วสินค้าไปถึงผู้บริโภคแล้วหลังจากนั้นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย กระทบความชำรุดบกพร่องหรืออันตรายของสินค้าประเภทนั้นในภายหลัง เขาจะคงมีหน้าที่เตือนผู้บริโภคหรือแก้ไขความชำรุดบกพร่องหรือป้องกันอันตรายของสินค้าโดยประการอื่น ๆ อีกหรือไม่ และถ้าไม่ทำจะถือว่าเป็นการคงเว้นหน้าที่โดยประมาทหรือเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่อื่นจะต้องรับผิดชอบหรือไม่ หากจะถือว่ามีหน้าที่เพียงในขั้นผลิต, จำหน่ายเท่านั้นยอมไม่ถูกต้อง ผู้ผลิตผู้จำหน่ายไม่ต้องมีหน้าที่ออกไปแล้วหรือทั้ง ๆ ที่เขาจะสามารถทำ

1

ตาม The Misrepresentation Act 1967.

2

ตาม The Trade Practices Act 1974 - 1978.

เพื่อป้องกันอันตรายของสินค้าได้ และความเสียหายจากสินค้าสามารรถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยฐานะที่ผู้ผลิตผู้จำหน่ายเป็นบุคคลผู้ประกอบกิจการที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นอยู่ในฐานะต้องควบคุมสิ่งของใดเพื่อความปลอดภัยของผู้อื่น เขาต้องใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอเสมอเพื่อให้รู้ถึงความชำรุดบกพร่อง ถ้าระมัดระวังไม่พอทำให้ไม่รู้ถึงความบกพร่องหรือรู้แล้วแต่ปล่อยให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคโดยไม่ป้องกันก็ถือว่าประมาทเดินเลอ หลกเกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้บริโภคเขาก็ต้องรับผิดชอบ ในเรื่องนี้กฎหมายอรรถกถาไคมองเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองผู้บริโภคในชั้นตอนนั้นควย ได้รับรองว่ากรณีผู้ผลิตผู้จำหน่ายใดพบความชำรุดบกพร่องหรืออันตรายของสินค้าในภายหลัง เขามีหน้าที่ต้องเตือนผู้บริโภคและแก้ไขความชำรุดบกพร่อง ถ้าไม่สามารถแก้ไขใดต้องระงับการจำหน่ายสินค้าเหล่านั้น และเก็บสินค้าคืนจากท้องตลาด ถ้าฝ่าฝืนหน้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคเขาต้องรับผิดชอบว่าเป็นหน้าที่ต่อเนื่องของผู้ผลิตผู้จำหน่ายยังต้องมีอยู่ (continuing duty) อย่างไรก็ดีตามหลักกฎหมายละเมิดทั่วไปผู้เสียหายก็ต้องพิสูจน์ได้ควยว่าผู้ผลิต ผู้จำหน่าย งดเว้นหน้าที่หรือฝ่าฝืนหน้าที่โดยประมาทเดินเลอ ต้องประสบกับภาระยากลำบากในการพิสูจน์เช่นเดิม

ในเรื่องนี้สมควรพิจารณาถึงความรับผิดชอบในชั้นตอนเหล่านี้ตามกฎหมายพิเศษของอเมริกาและอังกฤษ The Consumer Product Safety Act 1972 ของสหรัฐอเมริกา The Consumer Safety Act 1978 ของอังกฤษ กฎหมาย 2 ฉบับมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันให้อำนาจคณะกรรมการ หน่วยงานของรัฐ กำหนดมาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับสินค้าที่มีความเสี่ยงอันตราย โดยกำหนดมาตรฐานในการผลิตการจำหน่ายสินค้านั้น ๆ ควยถ้าสินค้าไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ชำรุดบกพร่องหรือไม่ปลอดภัย แม้ในกรณีจำหน่ายสู่ท้องตลาดแล้วคณะกรรมการ เจาหน้าที่ผู้จำหน่ายมีอำนาจออกคำสั่งแก่ผู้ประกอบการค้าใหม่ปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) ให้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายให้คำเตือนแก่สาธารณชน หรือถ้าผู้ตัวผู้ผลิตเองให้คำเตือนแก่ผู้บริโภค
- (2) ให้คำเนิการเยียวยาแก้ไขแก่ผู้บริโภคที่ทันทวงที่ สั่งให้ทำสินค้านั้นได้มาตรฐานตามกฎเกณฑ์กฎหมายต้องการ หรือซ่อมแซมแก้ไขความชำรุดบกพร่องในสินค้า หรือเปลี่ยนสินค้าที่ผิดที่ได้มาตรฐานหรือไม่มีความชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้บริโภค หรือชดใช้ราคาที่มีขายคืนให้

(3) ถ้าเห็นว่าการให้ค่าตอบแทนไม่เพียงพอที่มีอำนาจสั่งห้ามผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้

(4) สำหรับสินค้าที่โคผลิตและจำหน่ายไปแล้ว คณะกรรมการมีอำนาจร้องขอต่อศาลหรือคำเนนคดีต่อผู้ผลิตผู้จำหน่าย เพื่อให้ศาลมีคำสั่งยึดสินค้าคืนจากท้องตลาดได้ กรณีที่สินค้าเหล่านั้นก่อความเสียหายแก่ผู้บริโภคแล้วก็ได้ให้สิทธิผู้เสียหายเรียกร้องการเยียวยาได้สำหรับความเสียหายต่อร่างกาย การเยียวยาตามกฎหมายนี้เป็นหลักเกณฑ์พิเศษ ซึ่งโจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ความจงใจ ประมาท หรือความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามหลักกฎหมายละเมิด เพียงแต่พิสูจน์ว่าสินค้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานหรือว่าจำเลยฝ่าฝืนบทกฎหมายคำสั่งของคณะกรรมการ, เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ ก็เพียงพอแล้ว ย่อมเป็นการง่ายกว่าที่จะพิสูจน์ความผิดตามหลักกฎหมายละเมิด

มาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายเช่นนี้สามารถระงับยับยั้งการกระทำที่จะก่ออันตรายแก่ผู้บริโภคทันทีทันใด และยังให้การเยียวยาแก่ผู้บริโภคที่เสียหายด้วย โดยไม่มีอุปสรรคข้อขัดข้องจากกฎหมาย 'private' สามารถให้ความคุ้มครองเยียวยาแก่ผู้บริโภคทั่วถึง

ตามหลักกฎหมายไทยก็มีพระราชบัญญัติอยู่หลายฉบับที่ให้อำนาจคณะกรรมการ, หน่วยงานของรัฐ ไซมาตรการพิเศษบางอย่างเช่นเดียวกัน อย่างเช่น พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ให้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีอำนาจสั่งให้งดผลิตหรืองดนำเข้าซึ่งอาหารที่ปรากฏจากผลการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นอาหารที่ไม่ควรแก่การบริโภคตาม มาตรา 43 และ 44 พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจยึดหรืออายัด อาหารที่ไม่บริสุทธิ์ ปลอดภัย มาตรฐาน หรือภาชนะบรรจุที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือผิคนามียของประชาชนและสั่งทำลายได้ตามที่เห็นสมควร พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 มาตรา 91 พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเรียกเก็บหรือสั่งให้ผู้ผลิตผู้จำหน่าย ผู้นำเข้า จัดเก็บยาที่ปรากฏว่าไม่ปลอดภัยแก่ผู้ใช้หรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ จัดเก็บคืนและมีอำนาจทำลายยาเช่นนั้นได้ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2522 พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจยึดหรืออายัดผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนด (มาตรา 44 (2) และเมื่อ ยึด, อายัดไว้แล้ว คณะกรรมการก็มีอำนาจสั่งให้ทำลายผลิตภัณฑ์นั้นให้สิ้นสภาพได้ (มาตรา 36

(2) (3)

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ตามมาตรา 36 กรณี

มีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอาจสั่งให้ผู้ประกอบการหรือจัดให้มีการพิสูจน์ หากผลจากการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่าสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค และกรณีไม่อาจป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้านั้นได้ โดยการกำหนดคนลาก คณะกรรมการมีอำนาจ(1) สั่งห้ามขายสินค้านั้น(2) สั่งให้เปลี่ยนแปลงสินค้าตามเงื่อนไขที่กำหนด(3) สั่งให้ทำลายหรือจัดให้มีการทำลาย มาตรการเหล่านี้สามารถแก้ไข ยับยั้งการกระทำมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคในกรณีสินค้ายังไปไม่ถึงผู้บริโภค แต่สำหรับกรณีที่สินค้าไปถึงแล้วอาจยังไม่ก่อความเสียหายหรือก่อความเสียหายแก่ผู้บริโภคแล้ว กลับมิได้คุ้มครองไปถึง ต่างจากกฎหมายของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาซึ่งคำนึงถึงด้วย โดยให้มีการให้ค่าเตือนแก่ผู้บริโภคเพื่อให้เขาป้องกันตัวเอง (ป้องกันความเสียหาย) และมีอำนาจสั่งให้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายให้การเยียวยาแก่ผู้บริโภคได้โดยรวมทั้ง กำหนดให้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่ง เรียกร้องค่าเสียหายในคดีแพ่งเป็นบทบังคับตามกฎหมาย เช่นนี้ที่มีโทษทางอาญาได้โดยอัตโนมัติ

3. อุปสรรคในการเยียวยาแก่ผู้บริโภค นอกจากสาเหตุเกี่ยวกับข้อบกพร่องของหลักกฎหมายแพ่งนี้แล้วก็ยังมีปรากฏว่ามีความยุ่งยากหลายประการในการดำเนินคดีในศาล ที่มีพิธีกรรมมากมาย นับตั้งแต่การยื่นฟ้อง การส่งฟ้อง ส่งหมายต่าง ๆ อ้างอิงพยานหลักฐาน การนำสืบพิสูจน์ ขั้นตอนในการพิจารณาไปจนถึงพิพากษาคดี เป็นเหตุให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีมาก รวมทั้งค่าจ้างทนายความเพื่อทำการแทนด้วยเพราะว่ามีความยุ่งยากในการดำเนินคดีซึ่งคนธรรมดาที่ไม่มีความรู้ ความชำนาญด้านกฎหมายย่อมไม่สามารถทำการควยตนเองได้ ค่าใช้จ่ายในทางดำเนินคดี รวมทั้งค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ค่าจ้างทนายก็สูงมาก และบางครั้งต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องในการตรวจสอบหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยด้วย เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ในบางกรณีค่าใช้จ่ายเหล่านี้ อาจสูงกว่าค่าชดเชยความเสียหายที่จะได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่เรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งไม่คุ้มค่าที่จะดำเนินคดี ยิ่งกว่านั้นกระบวนการพิจารณาในศาลเท่าที่เป็นอยู่ ณปัจจุบันนี้กินเวลานานล้าชามากไม่ทันการที่จะให้การเยียวยาแก่ผู้เสียหายที่ต้องการความช่วยเหลือ และไม่อาจให้ความสะดวกแก่ผู้บริโภคเท่าที่ควร สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุใหญ่เสียหายมา หมายถึงไม่สามารถแสวงหาความคุ้มครองตามสิทธิที่มีอยู่จากศาลได้ ซึ่งของเราก็เห็นปัญหาเช่นเดียวกันในประเทศอื่น ๆ ทั้งหลาย แม้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค

พ.ศ. 2522 จะได้แก้ไขปัญหานี้โดยกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคมที่มี
 วัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองแล้วมีอำนาจฟ้องร้อง
 ดำเนินคดีแพ่งคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ละเมิดสิทธิของผู้บริโภคเรียบร้อยแล้วมีอำนาจฟ้อง
 ฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายที่ร้องขอหรือที่เป็นสมาชิกโคควย แต่กระนั้นอำนาจดำเนินคดี
 ของคณะกรรมการก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ว่าเป็นไปได้อย่างไรที่เห็นสมควรว่าการดำเนินคดีนั้นจะ
 เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม และต้องเป็นกรณีที่มีบทกฎหมายในเรื่องใดหรือพระราช-
 บัญญัติฉบับบัญญัติคุ้มครองไว้โดยตรงจึงจะถือว่าผู้ประกอบการได้ละเมิดสิทธิของผู้บริโภคอันจะ
 ดำเนินคดีได้ ทั้งต้องเป็นกรณีที่ผู้บริโภคมีความคุ้มครองตามกฎหมายนั้นคือเป็นผู้ซื้อหรือ
 ใ้ได้รับบริการได้รับสินค้าโดยมีค่าตอบแทน ไม่รวมถึงผู้ที่ไม่ซื้อแต่ได้บริโภคสินค้าฟรี เช่น ชูชาติ
 แซก ของผู้ซื้อหรือพนักงานลูกจ้างบริโภคของที่บริษัทมาให้ใช้ บุคคลเหล่านี้มิได้รับความคุ้มครอง
 คุ้มครองตามกฎหมายนี้ ยังมีผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายอีกมากที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากทาง
 ราชการถ้าจะอาศัยสมาคมคุ้มครองผู้บริโภคก็จะปรากฏว่ายังไม่มั่นคงพอในด้านการตั้งทรัพย์สิน กักตัง
 คนและ ความสามารถที่จะช่วยเหลือดำเนินคดีเพื่อผู้บริโภคได้ งานสำคัญของสมาคมนั้น
 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้ความรู้เผยแพร่ เกี่ยวกับอันตรายของสินค้าและความเอาใจใส่เปรียบ
 ของผู้ประกอบการมากกว่า

4. ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การเยียวยาผู้บริโภคไม่ได้ผล คือ ผู้บริโภคขาด
 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนตามกฎหมาย จึงมิได้ใช้สิทธิดำเนินคดีให้ยุติคดีผู้จำหน่าย
 รับผิดชอบ โดยเฉพาะในประเทศไทยประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำมีอยู่จำนวนมาก ไม่มีความรู้
 ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนที่จะได้รับความคุ้มครองเยียวยาตามกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับ
 การคุ้มครองผู้บริโภค เช่น กรณีที่ซื้อสินค้ามาโซ่มาบริโภคแล้วสินค้านั้นชำรุดบกพร่องก่อให้เกิด
 ความเสียหายต่อตนเองก็ไม่รู้ว่าตนจะสามารถเรียกร้องการเยียวยาอย่างไรได้บ้าง ทำได้อย่างไร
 ไร และวิธีใดจึงจะดี เป็นต้น ดังนั้นการส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้
 บริโภคจึงจำเป็นมาก

5. ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งที่อาจทำให้การเยียวยาผู้บริโภคไม่ได้ผลเท่าที่ควรทั้ง
 ที่มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดไว้ คือ การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผล เห็นได้ว่าทั้ง ๆ ที่มีบท
 Sanction ลงโทษผู้ฝ่าฝืนเป็นการเยียวยาแก่ผู้บริโภค หรือมีมาตรการพิเศษต่าง ๆ เพื่อคุ้มครอง

ครองเยียวยาผู้บริโภคด้วยประการใด ๆ เช่น ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งห้ามการกระทำที่จะก่อความเสียหายแก่ผู้บริโภค หรือสั่งให้แก้ไขเยียวยาการกระทำที่ฝ่าฝืนบทกฎหมายแต่หากขาดผลบังคับใช้ก็จะมีประโยชน์แก่ผู้บริโภคเลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การลงโทษไม่เคร่งครัดจริงจัง ขาดงบประมาณ ขาดกำลังคน คือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะตรวจตราควบคุมการฝ่าฝืนละเมิดกฎหมาย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

6. การดำเนินคดีของผู้บริโภค แม้จะเรียกร้องค่าเสียหายเยียวยาความเสียหายได้ก็จะมีผลเฉพาะต่อผู้ที่เป็นโจทก์ในคดีเท่านั้น ได้รับความเยียวยาความเสียหายเพียงบางส่วน แต่การดำเนินคดีไม่มีผลยับยั้งผู้ประกอบการให้ระงับการก่อความเสียหายแก่ผู้บริโภคอื่น ๆ อีกได้ ผู้ประกอบการยังคงสามารถขายสินค้าที่รบกวนผู้บริโภคอื่นต่อไป และผู้บริโภคอื่นที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าก็ต้องดำเนินคดีเรียกร้องสำหรับตนเองอีก

กฎหมาย products liability ที่นี้จะต้องสามารถให้ความคุ้มครองเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้และมีผลยับยั้งมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคใด ๆ อีกต่อไปด้วย แต่ตามที่ได้พิจารณากฎหมายของไทยในเรื่องการคุ้มครองเยียวยาผู้บริโภคมาแล้วปรากฏว่ากฎหมายยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ และยังมีปัญหาในประการอื่น ๆ เป็นอุปสรรคขัดขวาง ทำให้การคุ้มครองเยียวยาผู้บริโภคไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ให้ได้ การคุ้มครองเยียวยาผู้บริโภคจึงจะบรรลุผลตามเจตนารมณ์

ขอเสนอแนะ

คงที่กล่าวมาแล้วว่ากฎหมายความรับผิดชอบในการผลิตและการจำหน่ายสินค้าของไทยยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ ไม่สามารถให้ความคุ้มครองเยียวยาแก่ผู้บริโภคได้ตามที่จำเป็น ทั้งยังมีปัญหาในประการอื่น ๆ อีกหลายเรื่องอันเป็นอุปสรรคขัดขวางการเยียวยาต่อผู้บริโภค ทั้งปัญหาเรื่องการดำเนินคดี ปัญหาเรื่องการศึกษา และที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผล สมควรจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตามหลักกฎหมายที่มีอยู่ และนำหลักการใหม่ ๆ มาปรับใช้ รวมทั้งใช้มาตรการอื่น ๆ เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาลักษณะนี้ เข้ามาเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลมากยิ่งขึ้น การเยียวยาแก่ผู้บริโภคจึงจะประสบผลได้อย่างแท้จริง ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอแนะดังนี้

1. ประการสำคัญที่สุดคือใครขอเสนอแนะให้นำหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบที่เกิดขาดในทาง
 ละเมิดมาใช้ในคดีความรับผิดชอบในการผลิตและการจำหน่ายสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับ
 สินค้าเพื่อบริโภค (consumer products) อันเป็นสินค้าประเภทที่จะมีผลกระทบต่อผู้บริโภค
 มากที่สุดและโดยง่าย ประเภทสินค้าสำหรับใช้หรือบริโภคตามธรรมดาเป็นการส่วนตัว ใช้ในบ้าน
 ในครัวเรือน จำเป็นที่จะต้องนำหลักการนี้มาปรับใช้อย่างยิ่ง ทั้งนี้โดยกำหนดความรับผิดชอบที่เกิดขาด
 ในทางละเมิดของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ส่งเข้า ซึ่งสินค้า ผู้ซึ่งประกอบการค้าเป็นอาชีพเพื่อผู้บริโภค
 หรือบุคคลใด ๆ ในความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินที่เกิดจากความชำรุดบกพร่อง
 ทุกอย่างของสินค้าซึ่งไม่ได้มาตรฐานคุณภาพ, ความปลอดภัยตามที่วิญญูชนคาดคิด โดยผู้เสียหาย
 มีภาระการพิสูจน์เพียงว่าสินค้าชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตน แต่ไม่ต้องพิสูจน์
 ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำของจำเลยแต่อย่างใด จำเลยไม่สามารถ
 โต้แย้งได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังในการผลิตการจำหน่ายแล้วยอมไม่คงรับผิด แม้สินค้า
 ชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายอย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้อนุญาตให้ผู้ผลิตผู้จำหน่าย
 ทอสูยกเว้นความรับผิดของตนได้เฉพาะบางกรณีที่ว่าตนมิได้จำหน่ายสินค้าในการดำเนิน
 ธุรกิจการค้าแต่อย่างใด หรือว่าสินค้ามิได้ชำรุดบกพร่องขณะพ้นจากความครอบครองของตน
 แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นเพราะความผิดของผู้บริโภคเองหรือเป็นเพราะความผิดของ
 บุคคลภายนอกก่อให้เกิดสินค้าเป็นอันตรายขึ้น แต่สำหรับข้อสัญญายกเว้นหรือจำกัดความรับผิด
 ยอมไม่สามารถอ้างเป็นข้อต่อสู้ได้ การนำกฎเกณฑ์นี้มาใช้บังคับจะสามารถแก้ไขข้อบกพร่อง
 ต่าง ๆ ของกฎหมายละเมิดและสัญญาได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ความผิดตามกฎหมาย
 ละเมิด ข้อขัดขวางการเยียวยาตามหลัก exemption clause และกฎ privity of contract
 จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคผู้ได้รับความเสียหายอย่างมาก การดำเนินคดีเรียกร้องค่าสิน
 ไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากสินค้าก็ย่อมจะเป็นการง่ายขึ้น และผู้
 เสียหายจะสามารถได้รับการเยียวยาในความเสียหายต่อร่างกายและทรัพย์สินอย่างทั่วถึง
 โดยไม่ติดขัดต่อหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ตามสัญญาอีกต่อไป อย่างไรก็ตามมีใ้ก๊ะ เกณฑ์ให้ผู้ผลิต
 ผู้จำหน่าย ผู้ส่งเข้า ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าทุกกรณีโดยอัตโนมัติและ
 รับผิดโดยเด็ดขาดอย่างสมบูรณ์ จะต้องรับผิดเฉพาะกรณีสินค้าที่ตนนำออกจำหน่ายในท้องตลาด
 นั้นชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคเท่านั้น และยังให้ออกาสผู้ผลิตผู้จำหน่าย

ลดทอนความรับผิดชอบได้หลายกรณี และเพื่อป้องกันมิให้มีการสร้างคดีขึ้นมาเพื่อทำลายหรือเอาผิด
เอาเปรียบผู้ประกอบการธุรกิจ จึงกำหนดให้ผู้เสียหายยังมีการจะต้องพิสูจน์ว่าสินค้าชำรุดบกพร่อง
และความเสียหายของเขาเป็นผลจากความชำรุดบกพร่องนั้น

นอกจากนี้ยังมีเหตุผลอีกหลายประการที่สนับสนุนว่าควรปรับหลักเกณฑ์ความรับผิด
แก่ชวาคในคดีความรับผิดในการผลิตและการจำหน่ายสินค้า

(1) ความเสี่ยงในความสูญเสียที่เกิดจากสินค้าควรตกอยู่กับผู้ผลิตสินค้าซึ่งเป็นผู้
ก่อความเสี่ยงนี้ขึ้นมาโดยการผลิตและนำสินค้าออกจำหน่ายในท้องตลาด แทนที่จะให้ผู้บริโภค
ซึ่งมีภาระทำสิ่งใดอันเป็นเหตุให้เกิดภัยแห่งความเสียหายนั้น โดยต้องเป็นผู้รับเคราะห์

(2) ผู้ผลิตสินค้าเป็นผู้ควบคุมคุณภาพ, ความปลอดภัยของสินค้า ย่อมจะสามารถให้ข่าวสาร
ความมั่นใจได้ที่ดีที่สุดเกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้านั้นว่าปราศจากความเสียหาย

(3) ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ส่งเข้า เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการประกอบธุรกิจนี้
และอยู่ในฐานะที่จะรับภาระความเสียหาย, ความสูญเสียได้ดีกว่าบุคคลใด ๆ และเมื่อมีความ
เสียหายเกิดขึ้นก็ยังสามารถกระจายความสูญเสียนั้นได้มากที่สุดโดยการคำนวณราคาเพิ่มเติม
เอาจากการจำหน่ายสินค้าได้

(4) หลักเกณฑ์ความรับผิดแก่ชวาคจะเป็นเครื่องส่งเสริมให้พ่อค้าใช้ความระมัดระวัง
ในการผลิตและการจำหน่ายสินค้าน่ามากขึ้น อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพสินค้าและป้องกันอันตราย
จากสินค้าได้ดีกว่าใช้หลักความรับผิด

2. การแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายแพ่ง ทั้งที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางสัญญาและ
ความรับผิดในทางละเมิด คือ

2.1 กำหนดห้ามผู้ผลิตผู้จำหน่ายทำข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของตน
ตามกฎหมายซื้อขายสำหรับการขายสินค้าเพื่อบริโภคทุกกรณี ส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าประเภทอื่นให้
อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าขอยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดนั้น ๆ สมควรทำได้เพียงใด
ที่ไม่เป็นการเอาเปรียบฝ่ายผู้บริโภคจนเกินไป

2.2 บัญญัติรับรองให้ผู้ผลิตรับผิดในทางสัญญา กรณีได้ให้คำรับประกันโดยชัด-
แจ้งเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า แม้ผู้บริโภคซื้อสินค้าจากผู้ขายปลีกมิได้ก็จากผู้ผลิตก็ตาม

2.3 บัญญัติขยายความคุ้มครองสำหรับความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของ

สินค้าตามกฎหมายซื้อขาย ทั้งนี้ ในกรณีผู้ขายเป็นผู้ประกอบการค้าเป็นอาชีพจำหน่ายสินค้าเพื่อบริ-
โภค เพื่อให้การเยียวยาแก่บุคคลใด ๆ ซึ่งคาดคิดได้โดยสมควรว่าจะใช้, บริโภค หรือได้รับ
ผลจากสินค้า

2.4 การพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา
ศาลควรอนุญาตให้เรียกร้องค่าเสียหายต่อร่างกายและทรัพย์สินต่าง ๆ ของผู้
บริโภคด้วย ไม่จำกัดเฉพาะความเสียหายในทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนั่นเองเท่านั้น

2.5 สำหรับข้อยกเว้นความรับผิดชอบหรือความยินยอมเสี่ยงภัยไม่ควรให้ผู้ผลิตผู้
จำหน่ายยกเป็นข้อต่อสู้เพื่อยกเว้นความรับผิดในทางละเมิดของเขาได้ หรือหากจะยอมให้
อ้างได้ในบางกรณีก็ตองกำหนดเงื่อนไขไว้อย่างเคร่งครัด เงื่อนไขว่าผู้บริโภคที่ให้ความยิน
ยอมหรือตกลงไต่ยกเว้นความรับผิดของภูวามีข้อสัญญายกเว้นความรับผิดในสัญญาซื้อขายนั้น ต้อง
รู้ว่าหากสินค้านั้นชำรุดบกพร่องแล้วจะเกิดอันตรายอย่างไร, เพียงใด และตระหนักถึงความ
เสี่ยงภัยที่จะเกิดจากสินค้าได้ก็ และยังยอมรับข้อสัญญายกเว้นความรับผิดนั้น หรือยังยอมรับเอา
สินค้านั้นและนำไปใช้, บริโภคต่อไป ทั้งจะต้องไม่ถูกบีบบังคับทางเศรษฐกิจสังคมไม่ถูกฝ่ายผู้ผลิตผู้
จำหน่ายใช้อำนาจต่อรองเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม

นอกจากนี้กรณีที่ไม่ควรให้ทางต่อสู้ยกเว้นความรับผิดในทางละเมิดอีก 2 ประการ
คือ ประการแรกผู้ผลิตผู้จำหน่ายอาจว่าผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายนั้นมีความผิดเพราะบกพร่อง
ควยประการใด ๆ ทำให้ไม่สามารถค้นพบความชำรุดบกพร่องของสินค้าเอง หรืออีกประการ
หนึ่งผู้ผลิตอ้างว่าผู้ขายไม่ตรวจสอบสินค้าก่อนจำหน่ายแก่ผู้บริโภคจึงก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น
เนื่องจากสินค้าชำรุดบกพร่อง เพียงเท่านั้นไม่ควรให้จำเลยยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความ
รับผิดของเขาได้

2.6 ศาลควรรับบังคับใช้กฎหมายแพ่งตามมาตรา 422 ประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ เรื่องสันนิษฐานความผิดของจำเลยที่กระทำการฝ่าฝืนบทกฎหมายอันมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ปกป้องคุ้มครองบุคคลอื่น ปรับในคดีความรับผิดในการผลิตและการจำหน่ายสินค้า เพื่อแบ่งเบา
ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายในกรณีที่ผู้ผลิตผู้จำหน่ายฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มี
วัตถุประสงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้บริโภค

2.7 ยอมรับใช้หลักการที่ใหญ่ประกอบการชดเชยค่าเสียหายในรูปค่าปรับแก่ผู้

บริโภคในลักษณะเป็นการลงโทษ ในกรณีที่ผู้ผลิตผู้จำหน่ายจงใจทำละเมิด ผลิตภัณฑ์, จำหน่ายสินค้า
 ก่อให้เป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคอย่างร้ายแรง แสดงถึงเจตนาชั่วร้ายของคุณธรรมมุ่งแต่ผลกำไร
 ของตนฝ่ายเดียวและเอาตัวเอวเปรียบของผู้ประกอบธุรกิจนั้น ซึ่งได้กล่าวมาแล้วว่าศาลไทย
 มีอำนาจพิจารณากำหนดได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 438 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 ที่ว่า " ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์
 และความร้ายแรงแห่งละเมิด " และศาลไทยก็เคยใช้อำนาจเช่นนี้มาแล้วในคดีบางเรื่อง เมื่อรา-
 คาของความเสียหายที่ต่อชกใช้ค่าเสียหายจากผลการละเมิดกฎหมายสูงมากขึ้นยอมทำให้จำนวน
 ผู้ประกอบธุรกิจที่จะทำละเมิดโดยจงใจลดน้อยลง และยังเป็นกรจูงใจให้ฝ่ายเอกชนผู้บริโภค
 ต้องการดำเนินคดีเอากับผู้ประกอบธุรกิจที่ละเมิดกฎหมายมากขึ้น

2.8 กำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตผู้จำหน่ายในกรณีแสดงแสดงความอันเป็น
 เท็จจริงให้ผู้บริโภคคือสินค้าว่ามีคุณภาพดี, ปลอดภัย ให้ต้องรับผิดชอบแม้ว่าจะมีใจจงใจฉ้อฉลหลอกลวง
 หรือแสดงเท็จโดยประมาทเลินเล่อ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถดำเนินคดีในทางแพ่ง
 ใหญ่ประกอบธุรกิจรับผิดชอบได้ ไม่ต้องเผชิญกับความลำบากในการพิสูจน์ความจงใจ, ประมาท
 ของจำเลย และอาจไม่สามารถพิสูจน์ได้ อย่างไรก็ตามต้องให้ออกาสผู้ประกอบการพิสูจน์
 หักล้างเพื่อปลดเปลื้องความรับผิดชอบของเขาไว้ เขามีเหตุผลสมควรที่จะเชื่อว่าข้อเท็จจริงที่
 แสดงแสดงนั้นเป็นความจริง แม้ในขณะที่เขาแจ้งแก่ผู้บริโภคและในขณะที่มีการซื้อขายสินค้าด้วย

3. ปรับปรุงเรื่องการเยียวยาแก้ไขการกระทำผิดกฎหมายของผู้ผลิตผู้จำหน่าย ตาม
 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคและพระราชบัญญัติอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติอาหาร ยา เป็น
 ต้น ให้มีผล คุ้มครองผู้บริโภคได้ยิ่งขึ้น จึงมอบบัญญัติกฎหมายเหล่านี้ให้อำนาจคณะกรรมการ, พนักงาน

¹ ในสหรัฐอเมริกา โทคาเสียหายเป็น punitive damages ในคดี products liability สูงมาก ดูตัวอย่างใน Mary Burdin, "Notes: Punitive Damages in Products Liability Litigation: Maxcy v. Freightliner Corp.," Southwestern Law Journal 33(4)(November 1979): 1117-1127. H.M. Bohman, "Products Liability: Present and Past," The Law Teacher 12() 1. (1978): 178; Edwin W. Tucker, "Product Liability The American Experience," The Law Teacher 3(1)(1979): 95-96.

งานเจ้าหน้าที่ ใช้อำนาจเพื่อระงับยับยั้งความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้หากสินค้ายังไม่ไปสู่ผู้บริโภค โดยมาตรการห้ามผลิต, จำหน่าย และยึดอาัยสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ขาดคุณภาพ ไม่ปลอดภัย เพื่อทำลายเสียได้ ในกรณีสินค้าไปสู่ผู้บริโภคแล้วกฎหมายก็ควรให้การป้องกันและเยียวยา ไปด้วย มาตรการที่สมควรต้องนำมาใช้คือให้อำนาจคณะกรรมการ, พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจ สั่งให้หยุดผลิตผู้จำหน่ายให้คำเตือนแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับอันตรายของสินค้าที่อาจเกิดขึ้น และมีอำนาจ สั่งให้หยุดผลิตผู้จำหน่ายเยียวยาแก้ไขความเสียหายของผู้บริโภคได้ทันที เช่น ให้ซ่อมแซมแก้ไข ความชำรุดบกพร่อง ให้เปลี่ยนสินค้าที่มีคุณภาพที่ไม่แทน หรือชดเชยราคาที่ย่อขายคืนให้ รวมทั้งให้สิทธิแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนบทกฎหมาย ข้อกำหนด คำสั่งตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคได้โดยอัตโนมัติ เช่น หากผู้ขายฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่สั่งห้ามขายสินค้าที่ทดสอบแล้วอาจเป็น อันตรายแก่ผู้บริโภค (ตามมาตรา 36 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522) โดยขาย สินค้าแก่สาธารณชนต่อไป ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายอันเป็นผลเนื่องมาจากการฝ่าฝืนของ ผู้ขายควรถูกกล่าวควรมีสติสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายที่ฝ่าฝืนนั้นรับผิดชอบในทางแพ่งสำหรับ ความเสียหายที่เขา ได้รับได้ ซึ่งจะสามารถให้ความคุ้มครองเยียวยาได้ดีกว่า, ง่ายกว่ากฎหมายละเมิดทั่วไปซึ่ง มีปัญหาเรื่องภาระการพิสูจน์ หากให้เรียกร้องตามหลักกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคได้ก็จะเห็น ได้ว่าการพิสูจน์การฝ่าฝืนกฎหมายย่อมง่ายกว่าการพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของ จำเลย ผู้เสียหายมีโอกาสที่จะได้รับการเยียวยามากกว่า อันจะเป็นการเสริมมาตรการบังคับ (Sanction) ระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกันในการดำเนินคดีทางแพ่งต่อผู้ประกอบการ กิจ และจำต้องขยายความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคให้มากขึ้น เพราะพระราช- บัญญัติฉบับนี้ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้ความคุ้มครอง จำกัดเฉพาะผู้ได้รับสินค้าไปโดยมีค่าตอบแทนเท่านั้น ยังมีผู้บริโภคอีกมากที่กฎหมายคุ้มครองไม่ถึง ดังนั้นควรขยายให้ครอบคลุมถึงผู้บริโภค ทั่วไปด้วย กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจึงจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างแท้จริง

4. ต้องส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภค และให้เขารู้และเข้าใจถึงสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายของเขา เพื่อเขาจะได้ใช้สิทธิต่อผู้ประกอบการ - คำที่ละเมิดสิทธิของเขาหรือร้องเรียนถึงหน่วยราชการให้ดำเนินการแก่ผู้ทำการฝ่าฝืน กฎหมาย ในเรื่องนี้เรามีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วคือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง

ครองผู้บริโภคนั้นรัฐต้องตระหนักถึงความสำคัญของงานนี้ คำเนิการและส่งเสริมจ้กัให้มีการศึกษาเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองผู้บริโภคและเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในหลักสูตรการเรียนของนักเรียนนักศึกษาอย่างเป็นทางการ และให้การศึกษาในเรื่องนี้ต่อบุคคลทั่วไปรวมทั้งในลักษณะที่เป็นกลุ่มบุคคลอาชีพต่าง ๆ ค่าย สมาคมต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจะมีส่วนช่วยราชการได้มากในเรื่องนี้ ผลที่จะไคจากการดำเนินงานนี้คือ จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคตื่นตัวตระหนักถึงสิทธิที่ตัวเองมีอยู่ ให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเป็นหูเป็นตาในการก้าจ้กัผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ดี และยังจะมีผลให้ผู้บริโภคร้องเรียนร้องทุกข์เกี่ยวกับสินค้ามากขึ้นผู้ประกอบการที่ดีจะให้ความร่วมมือเพิ่มขึ้น รวมทั้งการเริ่สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้ประกอบการทำผิดด้วย นอกจากนี้ทางราชการจะต้องดำเนินการขยายงานคุ้มครองผู้บริโภคให้มีผู้รับผิดชอบทั่วถึงทุกจังหวัด จัดตั้งเป็นสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคสาขาไค่ ซึ่งจะเข้าไปกระตุ้นใหม่การรวมพลังผู้บริโภคให้ความรู้ความเข้าใจแก่เขาและอำนวยความสะดวกในการร้องเรียนร้องทุกข์ของราษฎรเกี่ยวกับสินค้า เพราะตามความเป็นจริงยอมเห็นไคว่าผู้บริโภคที่อยู่ในต่างจังหวัดห่างไกลจากกรุงเทพฯ แม้เขาจะไค่รับความเสียหายอย่างไค ๆ เกี่ยวกับสินค้าและประสงค์จะร้องเรียนต่อทางราชการไค่ช่วยเหลือสักเพียงไคก็คงไม่ไคจะมาร้องเรียนต่อสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคที่กรุงเทพฯ ซึ่งไม่สะดวกควยประการทั้งปวงและสิ้นเปลืองเวลา, ค่าไคจ่ายมาก

งานด้านนี้ของหน่วยราชการควรรวมไปถึงการให้ความรู้ คำแนะนำต่าง ๆ แก่ฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย สินค้า ซึ่งแจ้งให้เข้าใจกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคให้มากที่สุด รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับความปลอดภัยในสินค้า เรื่องนี้จะมีผลดีมากในกรณีผู้ผลิตผู้จำหน่ายหลอกลวงเอาเปรียบผู้บริโภคโดยเจตนา แต่ที่ไคไปเพราะไม่รู้จักกฎหมายและไม่ทราบวากฎหมายไค่มีผู้เิควมคุมการผลิการจำหน่ายประการไคบางอย่างไคซึ่งถ้าเขาทราบและเข้าใจแล้วก็จะไม่ไคให้เกิดขึ้น

5. นำวิธีการต่าง ๆ หลายประการมาใช้เพื่อช่วยเหลื้แ่มงเบาภาระของผู้บริโภคในการดำเนินคดีในศาล เพื่อประหยัดเวลา, ค่าไคจ่าย

5.1. บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคที่ให้อำนาจคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสมาคมเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคไค่รับการสมัครแล้วมีอำนาจดำเนินคดีละเมิดสิทธิของ

ผู้บริโภคตามกฎหมายนี้ไต่ทงทางแพ่งและทางอาญา รวมทั้งให้เรียกร้องค่าเสียหายเพื่อผู้บริโภค
โคควย ควรให้มีการดำเนินการให้ไต่ดลอย่างจริงจัง

5.2 หน่วยงานของรัฐและเอกชนร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือให้บริการด้าน
กฎหมาย (Legal Aids) แก่ผู้บริโภค โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมี
ฝ่ายกฎหมายอยู่แล้วควรดำเนินงานเรื่องนี้ และขอความร่วมมือจากสมาคมทนายความซึ่งเป็น
ผู้ทำงานในค่านกฎหมายโดยตรงควยเสริมกัน

5.3 นำหลักการประนีประนอมยอมความระหว่างผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย
และผู้ผลิตผู้จำหน่ายสินค้าก่อนคดีไปสู่ศาลมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีไม่มีข้อโต้แย้งกันยุง
ยากอย่าง เช่นกรณีที่มีคำรับประกันสินค้าโดยชัดแจ้งเป็นหนังสือแล้วเป็นต้น ให้โอกาสผู้รับประกัน
แก้ไขเยียวยาความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ตนผลิต, จำหน่ายไปไม่เป็นไปตามคำรับประกันก่อน
ถ้าตกลงกันได้ เรื่องไม่ถึงศาลก็จะเป็นผลดีแก่ทั้งสองฝ่าย จะไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลา
ค่าใช้จ่ายและมีภาระอื่น ๆ ในการดำเนินคดีในศาล นอกจากนี้ผู้ประกอบธุรกิจก็จะไม่เสียชื่อ
เสียงในทางธุรกิจอันจะเป็นผลกระทบกระเทือนการค้าของเขาต่อไปด้วย ในเรื่องนี้ควรให้
เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทำหน้าที่เป็นคนกลางดำเนินการให้ทั้งสอง
ฝ่ายประนีประนอมยอมความกันได้ โดยให้มีอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์ วิธีการ ในการประนีประนอม
ยอมความ อาจเห็นว่าเมื่อได้รับคำร้อง เรียงจากผู้บริโภคก็ให้มีอำนาจไต่สวนตรวจสอบเพื่อ
หาหนทางที่เหมาะสมในการเยียวยาแก้ไขความเสียหายที่ทั้งสองฝ่ายจะเห็นชอบประนีประนอม
กันได้ หรือยิ่งกว่านั้นให้มีอำนาจเป็นตัวแทนของผู้บริโภคในการเจรจาต่อรองกับผู้ประกอบ
ธุรกิจเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคได้เลย ผู้ประกอบธุรกิจก็ต้องผูกมัดปฏิบัติตามที่ประนีประนอม
ยอมความนั้น ถ้าไม่ปฏิบัติตามคณะกรรมการมีอำนาจที่จะดำเนินคดีต่อผู้นั้นเพื่อบังคับตามคำ
ประนีประนอมยอมความนั้นได้ เรื่องนี้มีที่ไต่อยู่ในสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย¹¹

¹¹ ฎในหน้า 64 : Goldring, and Maher, Consumer Protection Law

in Australia, p.282 ; Bohlman, "Products Liability: Present and Past,"
The Law Teacher 12 (1) (1978) :182-183.

5.4 นำหลักการศาลพิเศษเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคหรือวิธีการพิเศษที่ใช้
 ในคดีคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้ในประเทศเราด้วย สำหรับกรณีเรียกร้องค่าเสียหายเป็นจำนวนเล็ก
 น้อย เพื่อขจัดปัญหาความยุ่งยาก ความล่าช้าในการดำเนินคดีและตัดทอนค่าใช้จ่ายในการดำเนิน
 คดีให้น้อยลงแทบจะไม่กระทบกระเทือนแก่เศรษฐกิจของผู้บริโภคเลย หลักการนี้ใช้กันอยู่ในหลาย
 ประเทศ มีศาล Small Claim Court, Small Claim Tribunal หรือ Consumer
 Claim Tribunal หรืออาจเรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งการดำเนินคดีในศาลเช่นนี้ไม่มีความจำเป็น
 ต้องใช้ทนายความทำแทน ลกภาวะค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความไปได้ โดยขั้นตอนวิธีการ
 ต่าง ๆ ในศาลไม่ใช่ระเบียบแบบแผนที่เคร่งครัดเป็นพิธีการ เช่นคดีทั่วไป การนำสืบพยาน การ
 อ่างพยาน ไม่เคร่งครัด ศาลเพียงต้องการไต่สวนพยานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมากกว่าที่จะให้
 ความน่าสืบพยานต่อสู้กลางกันอย่างจริงจัง ผู้พิพากษาทำหน้าที่คล้ายอนุญาโตตุลาการ เจ้าหน้าที่
 ของศาลและผู้พิพากษาจะให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดีของคุณความแทนทนายควย และ
 สามารถขจัดความล่าช้าแห่งคดีโดยหลีกเลี่ยงขั้นตอนมากมายในการพิจารณาคดีตามธรรมดาได้
 นอกจากนี้เมื่อเป็นศาลพิเศษเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะก็จะมีผู้เชี่ยวชาญรอบรู้
 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และเข้าใจถึงกลวิธีต่าง ๆ ของผู้ประกอบการได้ดี การดำเนิน
 คดีจึงอาจไม่ต้องอาศัยพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษก็ได้ นอกปรนการะของผู้เสียหายไปได้มาก

1:

ดูรายละเอียดได้จาก Goldring, and Maher, Consumer Protection Law in Australia, pp.288-298 ; Smith, and Swann, Protecting the Consumer: An Economic and Legal Analysis, pp.217-227 ; Cranston, Consumer and the Law, pp.79-95 ; Leder, Consumer Law, pp.191-195 ; Kim Economides, "Small Claims and Procedural Justice," British Journal of Law and Society 7(1)(Summer 1980):111-121.

ตามกฎหมายไทยนั้นมีศาลเฉพาะในการพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีทุนทรัพย์ไม่
 มากเช่นกัน ซึ่งได้แก่ศาลแขวงและมีพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาในศาลแขวง เป็นพิเศษด้วย
 แต่มีเฉพาะสำหรับคดีอาญา¹ ส่วนคดีแพ่งก็ต้องถือตามหลักเช่นเดียวกับที่ใช้อยู่ในศาลยุติธรรม
 ทั่วไป สำหรับคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 1,000 บาท ที่เรียกว่าคดีมโนสำนึกนั้น² ก็ปรากฏว่า
 มีบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดวิธีการฟ้อง การพิจารณา และพิพากษาไว้เป็น
 พิเศษ เพื่อให้รวดเร็วเพื่อคดีจะได้เสร็จไปโดยรวดเร็วเช่นเดียวกัน แต่มีการถอนปรนจาก
 หลักวิธีพิจารณาความแพ่งโดยทั่วไปเพียงบางเรื่อง ได้แก่การฟ้องคดีอาจเสนอคำฟ้องด้วยวาจา
 ได้ และศาลมีอำนาจออกหมายเรียกให้จำเลยมาศาลและให้การในวันเดียวกันนั้นหรือวันอื่นตาม
 แต่จะเห็นสมควร จำเลยอาจให้การด้วยวาจาได้ ศาลก็มีอำนาจออกคำสั่งหรือคำพิพากษา
 ด้วยวาจาได้³ แต่นอกเหนือจากเรื่องเหล่านี้แล้วก็ต้องอาศัยหลักการดำเนินคดีทั่วไป เช่น
 การอภัยทาน การสืบพยาน การแถลงการณ์ และหลักการพิจารณาอื่น ๆ ด้วย ซึ่งคู่ความ
 ก็ยังต้องประสบความยุ่งยากในการดำเนินคดีหลายประการ ถ้านำหลักการศาลพิเศษหรือวิธี
 การพิเศษที่ใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าวมาใช้ในประเทศเราด้วยก็จะช่วยเหลือผู้บริโภค
 ได้มาก และจะมีผลดีมาก ต่อคดีเกี่ยวกับสินค้าเพื่อบริโภคที่ใช้หรือบริโภคเป็นประจำ ใช้นั้นทั่ว
 ไป เช่นสินค้าที่ใช้ในครอบครัว ครว้เรือน ซึ่งค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เรียกจริง
 ไม่มากนัก และหากยังไม่สามารถที่จะจัดตั้งเป็นศาลพิเศษต่างหากเพราะจะสิ้นเปลืองค่า
 ใช้จ่ายของรัฐมากก็อาจกำหนดให้ใช้หลักการพิเศษเช่นนี้ในศาลที่เรามีอยู่แล้ว อาจเป็นศาล
 แขวงก็ได้

5.5 นำหลักการประกันภัยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้า (Product
 Liability Insurance) มาใช้เพื่อเพิ่มเติมเสริมการเยียวยาตามกฎหมายละเมิด

¹ ดูพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 15 และ 22 และพระราชบัญญัติจัดตั้ง
 ศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499.

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 189

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 191-195.

เรื่องนี้กฎหมายอเมริกาใช้กันอยู่ เป็นส่วนหนึ่งของ "การประกันความผิด" (Liability Insurance) ผู้ผลิตมักจะเอาประกันความรับผิดในการชดเชยความเสียหายที่จะเกิดจากสินค้าของตนไว้กับบริษัทประกันภัย เมื่อมีเหตุการณ์ใด ๆ ที่สินค้าก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น (ผู้บริโภค) บริษัทประกันก็จะจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น โดยผู้ได้รับความเสียหายไม่ต้องไปดำเนินคดีฟ้องร้องเอากับผู้ผลิตผู้จำหน่าย โดยทั่วไปมีหลักอยู่ว่าบริษัทประกันจะชดเชยในความเสียหายต่อร่างกายที่เกิดจากการใช้สินค้าแต่จะ ไม่รวมถึงความเสียหายในการดำเนินธุรกิจ และความเสียหายในตัวของสินค้าเองที่ต้องซ่อมแซมแก้ไขหรือเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้ผู้บริโภคด้วย¹ การใช้กฎหมายนี้ในสหรัฐอเมริกามีปัญหาอยู่บางประการ ที่สำคัญ คือ

ก. เบี้ยประกันในกรณีนี้มีอัตราสูงมาก ซึ่งผู้ผลิต (โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ผลิตรายย่อยที่เป็นโรงงานเล็ก ๆ) ไม่สามารถรับภาระได้

ข. ปัญหาเรื่องการชดเชยทดแทนซ้ำซ้อนกัน ในกรณีที่กิจการใดได้ซื้อสินค้าเครื่องจักรไปใช้ในโรงงานของตนเพื่อใช้ผลิตสิ่งของต่าง ๆ ออกจำหน่ายต่อไป และสินค้าเครื่องจักรนั้นได้ทำอันตรายต่อลูกจ้างคนงาน หากผู้ผลิตผู้จำหน่ายเครื่องจักรได้เอาประกันความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าเครื่องจักรนั้นไว้ บริษัทหรือโรงงานที่ซื้อเครื่องจักรไปใช้ก็จะถือเอาประโยชน์จากการประกันภัยสินค้านั้น โดยให้บริษัทประกันจ่ายค่าเสียหายแก่คนงานของตนแทน และปลดเปลื้องภาระของคนที่จะต้องชดเชยทดแทนแก่ลูกจ้างตามกฎหมายแรงงานเสีย และเมื่อบริษัทประกันจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายเช่นนั้นด้วยก็จะคิด

¹ David L. Rados, "Product Liability: Tougher Ground Rules," In Consumerism Search for the Consumer Interest, 2d ed. pp. 343-357. Edited by David A. Aaker, and Gorge S. Day (New York: The Free Press: A Division of Macmillian Publishing, 1974), pp. 355-356; Irwin Gray, et al, Product Liability: A Management Response (New York: Amacom, 1975), pp. 121-150.

เบี้ยประกันเอา กับบริษัทผู้ผลิตผู้จำหน่ายสูงมาก¹

การจะนำหลักการนี้มาใช้ในกฎหมายไทยก็จะต้องแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ซึ่งก็สามารทำได้ ตามปัญหาประการแรกนั้น รัฐต้องเข้าไปควบคุมทางปฏิบัติบางประการของบริษัทประกันภัย รวมทั้งการใช้มาตรการภาษีเข้ามาช่วย ในเรื่องการควบคุมนั้นต้องพิจารณาถึงการกำหนดเบี้ยประกันของบริษัทประกันภัย ต้องเป็นอัตราที่เป็นธรรม ไม่สูงจนเกินไป โดยให้สมควร เพียงพอสำหรับจะให้ผู้รับประกันภัยมีรายได้พอสำหรับไว้จ่ายเป็นค่าสินไหมทดแทน เมื่อมีกรณีจะต้องจ่าย ตลอดจนรายจ่ายอื่น ๆ ในเรื่องนี้ตามกฎหมายไทยอาจอาศัยหลักการประกันวินาศภัยมาใช้บังคับ² และตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยกำหนดว่า ผู้รับประกันภัยจะกำหนดอัตราเบี้ยประกันตามใจชอบไม่ได้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการสำนักงานประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ก่อน³

ส่วนเรื่องการใช้มาตรการภาษีเข้ามาช่วยก็อาจทำได้โดยให้สิทธิผู้ผลิตผู้จำหน่ายที่เอาประกันความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไว้สามารถนำเบี้ยประกันที่จ่ายไปมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิของบริษัท เพื่อเสียภาษีเงินได้ได้ ซึ่งทำได้ตามหลักประมวลรัษฎากรของไทย อันเป็นการสนับสนุนอยู่ในตัวอยู่แล้ว การใช้มาตรการภาษีนั้นนอกจากจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ประกอบธุรกิจที่เอาประกันภัยความรับผิดเกี่ยวกับสินค้าได้แล้วยังจะมีผลจูงใจผู้ประกอบธุรกิจให้เอาประกันความรับผิดเช่นนี้ด้วย

สำหรับปัญหาประการที่ 2 แก้ไขได้โดยแยกความรับผิดเป็นกรณีความเสียหาย

¹ Tower, "The Issue of Product Liability in America and European Law," In Comparative Law Yearbook, pp.35-59. Edited by The Center for International Legal Studies, pp.47-49.

² กรณีประกันภัยความรับผิดนั้นเป็นเรื่องประกันวินาศภัย ฎรายละเอียดจากไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยประกันภัย (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 137.

³ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 มาตรา 22 บัญญัติว่า "อัตราเบี้ยประกันภัยที่บริษัทกำหนดจะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน"

ของผู้บริโภคและกรณีเคราะห์ร้ายของผู้จ้างในกิจการอุตสาหกรรมที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานอยู่แล้ว ซึ่งหากกำหนดยกเว้นความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าประเภทที่ใช้ในงานผลิต, อุตสาหกรรมจริง ๆ ให้อยู่นอกเหนือจากขอบเขตการรับประกันภัยความรับผิดเกี่ยวกับสินค้า หรือหากจะเอาประกันความรับผิดในกรณีนี้ผู้จ้างก็อาจกำหนดได้ว่าผู้ผลิตผู้จำหน่ายที่เอาประกันต้องรับผิดชอบกรณีใดบ้าง นอกนั้นเป็นภาระของนายจ้างต้องรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่บริษัทนายจ้างมีส่วนผิดเป็นผลให้เกิดความเสียหายนั้น เช่น นายจ้างมิได้แนะนำผู้ใช้ (ผู้จ้าง) เกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้เครื่องจักร เครื่องใช้ ตามที่บริษัทผู้ผลิตผู้จำหน่ายระบุไว้

นอกจากนี้การที่จะนำหลักการนี้มาใช้ต้องระมัดระวังถึงผลที่จะตามมา ที่สำคัญมากก็คือ ผู้ผลิตผู้จำหน่ายที่เอาประกันอาจผลักภาระของเขาโดยการเพิ่มราคาสินค้าให้สูงขึ้น¹ เช่นนี้รัฐต้องมีมาตรการควบคุมที่ได้ผลด้วย

6. รัฐควรให้ความสำคัญต่องานคุ้มครองผู้บริโภคอย่างจริงจัง จัดสรรงบประมาณ, กำลังคน ที่จะดำเนินการให้กฎหมายมีผลบังคับอย่างแท้จริง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการลงโทษ, การเยียวยาแก่ไขการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งต้องปรับปรุงประสิทธิภาพของพนักงานเจ้าหน้าที่ และคุณธรรมของเขา ที่จะดำเนินงานเพื่อคุ้มครองเยียวยาผู้บริโภคอย่างเต็มที่

7. กำหนดให้อำนาจศาลในคดีเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งของผู้บริโภค นอกจากจะมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีโดยตรงแล้ว ให้อำนาจพิพากษาให้มีผลคุ้มครองป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคอื่น ๆ อีกด้วยโดยสั่งในคำพิพากษาให้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายกเว้นกระทำกรใด ๆ ที่เคยก่อความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีนี้และจะก่อความเสียหายแก่ผู้บริโภคอื่น ๆ ได้อีกต่อไป อย่างเช่น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอนุมัติให้ดำเนินคดีกับผู้ประกอบธุรกิจที่ละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือสมาคมเพื่อประโยชน์ผู้บริโภค

¹ Roland N. McKean, "Products Liability: Trends and Implications," The University of Chicago Law Review 38(1)(Fall 1970): 20.

กำหนดคดีแพ่งคดีอาญาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค หากสามารถแสดงให้ศาลเห็นได้ว่าการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้กระทำนั้นจะก่อให้เกิดอันตรายความเสียหายแก่ผู้บริโภคอื่น ๆ ต่อไปอีกด้วยก็ให้ศาลมีคำสั่งห้ามมิให้ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำการ เช่นนั้นต่อไปได้

หากข้อเสนอแนะเหล่านี้ได้รับการยอมรับนำมาใช้บังคับ กฎหมาย products Liability จึงจะสามารถประสบผลสำเร็จในการให้ความคุ้มครองเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ รวมทั้งมีผลยับยั้งมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคใด ๆ อีกต่อไปด้วย อันเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้ ผู้บริโภคจึงจะสามารถได้รับการคุ้มครองเยียวยาได้อย่างเป็นธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย